

SKUPŠTINA CRNE GORE
Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje

IZVJEŠTAJ O RADU
ODBORA ZA TURIZAM, POLJOPRIVREDU, EKOLOGIJU I PROSTORNO PLANIRANJE
ZA 2022. GODINU

Podgorica, februar 2023. godine

Izveštaj o radu Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje (u daljem testu: Odbora) za 2022. godinu sadrži pregled aktivnosti Odbora tokom protekle godine. Prvi dio Izveštaja sadrži podatke koji se odnose na zakonodavni i nadzorni rad Odbora, a drugi dio hronološki navedene međunarodne i ostale aktivnosti Odbora, članova Odbora i službenika u Sekretarijatu Odbora.

I. ZAKONODAVNA I NADZORNA AKTIVNOST ODBORA

Odbor je tokom 2022. godine održao ukupno 20. sjednica, na kojima je razmotreno 50 tačaka dnevnog reda, u okviru kojih:

- sedam (7) Predloga zakona, od čega:
- 17 amandmana;
- jedan (1) Izveštaj, dostavljen Skupštini shodno zakonu.

Odbor je tokom 2022. godine, kao rezultat održanih kontrolnih saslušanja, predložio Skupštini na usvajanje 23 zaključka i utvrdio ukupno 27 ocjena i stavova, koje je dostavio na realizaciju i/ili upoznavanje nadležnim institucijama.

Sjednice Odbora, tokom 18 dana, trajale su ukupno 20h.

Odbor je kao nadležno (matično) radno tijelo tokom 2022. godine razmotrio ukupno sedam Predloga zakona i to:

Redni broj	Akt	Predlagač	Datum i broj sjednice Odbora na kojoj je razmotren akt	Sjednica Skupštine na kojoj je usvojen
1.	Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata	Vlada Crne Gore	17. sjednica, održana 26. jula 2022. g.	Osma sjednica Prvog redovnog (proljećnog) zasijedanja
2.	Predlog zakona o jakim alkoholnim pićima	Vlada Crne Gore	22. sjednica, održana 25. oktobra 2022. g.	Četvrta sjednica Drugog redovnog (proljećnog) zasijedanja
3.	Predlog zakona o izmjenama Zakona o održavanju stambenih zgrada	Poslanica Branka Bošnjak	24. sjednica, održana 7 novembra 2022.g.	Treća sjednica Drugog redovnog (proljećnog) zasijedanja
4.	Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnim djelatnostima	Poslanica Jelena Božović	24. sjednica, održana 7. novembra 2022.g.	Treća sjednica Drugog redovnog (proljećnog) zasijedanja
5.	Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o industrijskim emisijama	Klub poslanika „Demokrate-Mir je naša nacija-Demos“	29. sjednica, održana 15. decembra 2022. godine	Četvrta sjednica Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2022. godini

6.	Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata	Poslanik dr Dejan Đurović	30. sjednica, održana 22. decembra 2022. godine	Peta sjednica Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2022. godini
----	---	---------------------------	---	---

Kao zainteresovano radno tijelo razmotrio je Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu.

Ukupno 17 amandmana koje Odbor razmotrio tokom 2022. godine, odnose se na:

1. Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o planiranju prostora, ukupno podnijeto sedam amandmana od čega:
  - tri (3) amandmana podnijeta od strane Vlade Crne Gore;
  - dva (2) amandmana podnijeta od strane poslanika/ca;
  - dva (2) amandmana podnijeta od strane nadležnog Odbora;
2. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnim djelatnostima:
  - dva (2) amandmana podnijeta od strane Vlade Crne Gore;
3. Predlog zakona o izmjeni Zakona o održavanju stambenih zgrada, podnijeto ukupno 4 amandmana od čega:
  - Odbor za turizam poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje jedan (1) amandman
  - poslanik Momo Koprivica tri (3) amandmana.
4. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata:
  - Dva (2) amandmana koja je podnio poslanik dr Dejan Đurović;
  - Dva (2) amandmana Odbora.

U skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, na održanim sjednicama Odbora tokom 2022. godine prisustvovalo je ukupno 64 predstavnika, od čega:

- 22 predstavnika predlagača akata i podnosioca amandmana na predlog akta (u skladu članom 67 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore);
- 42 predstavnika državnih organa i institucija (u skladu sa članom 67 stav 4 Poslovnika Skupštine Crne Gore).

Broj ostalih akata koje je Odbor razmotrio tokom 2022. godine odnose se na:

- 1) Izvještaj o radu Odbora za 2021. godinu;
- 2) Plan rada Odbora za 2022. godinu.

Odbor se tokom 2022. godine upoznao sa sljedećim izvještajima dostavljenim od strane Državne revizorske institucije:

- Konačni izvještaj o kontrolnoj reviziji Efikasnost realizacije preporuka datih u reviziji uspjeha „Uspješnost sprovođenja politike zaštite životne sredine u Crnoj Gori – zaštita od šumskih požara“;
- Konačni izvještaj - Revizija uspjeha „Efikasnost korišćenja subvencija za proizvodnju i pružanje usluga u poljoprivredi iz sredstava budžeta“;
- Konačni izvještaj Kontrolne revizije „13. jul – Plantaže“ A. D. Podgorica; i
- Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja DOO „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ Budva za 2020. godinu.

Tabela 2 - Uporedni statistički podaci o radu Odbora za 2021/2022. godinu

Broj sjednica Odbora		Trajanje sjednica (u danima)		Trajanje sjednica (u satima)		Broj razmatran ih tačaka dnev. reda		Broj razmatran ih predloga zakona		Broj razmatran ih amandmana		Broj razmatran ih izvještaja		Broj razmatran ih Odluka	
20 21	2022	20 21	20 22	2021	20 22	20 21	2022	20 21	2022	20 21	2022	20 21	2022	20 21	2022
11	20	11	18	28.42	20	28	50	3	6	2	16	2	1	/	/

Odbor je u skladu sa nadležnostima tokom 2022. godine sproveo dva kontrolna i tri konsultativna saslušanje, na sljedeće teme:

- 1) Na 13. sjednici, održanoj 06. juna 2022. godine Odbor je održao **kontrolno saslušanje** na temu: „Erozija plaže na Adi Bojani i gubitak prirodnog hranjenja, mogućnosti i šanse za očuvanje i revitalizaciju plaže“.

Na sjednici su saslušani: ministarka ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Ana Novaković Đurović i ministar ekonomskog razvoja i turizma Goran Đurović.

Sjednici su prisustvovali i: Marko Vukašević, generalni direktor Direktorata za investicije u turizmu, Željko Furtula, generalni direktor Direktorata za vodoprivredu u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Vesna Bajović, direktorica Uprave za vode i Dina Skarep, samostalna savjetnica u Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma.

Odbor je na 15. sjednici, održanoj 23. juna 2022. godine, odlučio da predloži Skupštini da usvoji osam (8) zaključka povodom kontrolnog saslušanja Vladimira Jokovića, potpredsjednika Vlade za ekonomski sistem i ministra poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ane Novaković Đurović, ministarke ekologije, prostornog planiranja i urbanizma i Gorana Đurovića, ministra ekonomskog razvoja i turizma na temu: „Erozija plaže na Adi Bojani i gubitak prirodnog hranjenja, mogućnosti i šanse za očuvanje i revitalizaciju plaže“

- 2) Na 14. sjednici, održanoj 07. juna 2022. godine Odbor je održao **konsultativno saslušanje** povodom “Konačnog izvještaja o kontrolnoj reviziji - Efikasnost realizacije preporuka datih u reviziji uspjeha „Uspješnost sprovođenja politike zaštite životne sredine u Crnoj Gori – zaštita od šumskih požara““.

Saslušani su: Zoran Miljanić, ministar bez portfelja i član Koordinacionog tijela za zaštitu i spašavanje; Ana Novaković Đurović, ministarka ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Miodrag Bešović, v.d. generalnog direktora Direktorata za zaštitu i spašavanje u Ministarstvu unutrašnjih poslova, mr Srđan Pejović, direktor Uprave za šume; Aleksandar Bulatović, direktor JP Nacionalni parkovi Crne Gore, Ranko Kankaraš, načelnik Direkcije za šumarstvo u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Sjednici su prisustvovali i: Zoran Tomić, potpredsjednik opštine Nikšić; Goran Janković, komandir Službe zaštite i spašavanja Glavnog grada Podgorica; Goran Čavić, komandir Službe zaštite i spašavanja opštine Pljevlja; dr Branislav Radulović, član Senata Državne revizorske institucije, Blažo Savković, državni revizor - načelnik u Sektoru II u Državnoj revizorskoj instituciji; Miloš Sekulović, samostalni savjetnik iz Direktorata za zaštitu prirode u Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma; Ljuban Tmušić, načelnik Direkcije za civilnu zaštitu i smanjenje rizika od katastrofa u Ministarstvu unutrašnjih poslova i mr Slobodan Stijepović, stručni saradnik za šumarstvo u JP Nacionalni parkovi Crne Gore.

Odbor je na 15. sjednici održanoj 23. juna 2022. godine utvrdio petnaest (15) ocjena i stavova sa sprovedenog konsultativnog saslušanja povodom „Konačnog izvještaja o kontrolnoj reviziji Efikasnost realizacije preporuka datih u reviziji uspjeha „Uspješnost sprovođenja politike zaštite životne sredine u Crnoj Gori – zaštita od šumskih požara““ i shodno članu 73 stav 5 Poslovnika Skupštine Crne Gore odlučio da dostavi Koordinacionom tijelu za zaštitu i spašavanje Vlade Crne Gore; Ministarstvu unutrašnjih poslova; Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede; Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Upravi za šume; JP Nacionalnim parkovima Crne Gore; Glavnom gradu Podgorica; Opštini Nikšić; Opštini Pljevlja, Opštini Berane, na dalju realizaciju, i Ministarstvu finansija, Ministarstvu pravde, Državnoj revizorskoj instituciji i Skupštini Crne Gore, na upoznavanje.

- 3) Odbor je na 16. sjednici od 01. jula 2022. godine, održao **konsultativno** saslušanje na temu: „Stanje u oblasti prostornog planiranja u Crnoj Gori“.

Na sjednici su saslušani: Ana Novaković Đurović, ministarka ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Damir Davidović, državni sekretar u Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma i Dragan Otašević, generalni direktor Direktorata za šumarstvo, lovstvo i drvnu industriju u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Sjednici je prisustvovala i Marina Izgarević Pavićević, generalna direktorica Direktorata za projekte i informacione sisteme u Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma.

Odbor je na 17. sjednici, održanoj 26. jula 2022. godine utvrdio ocjene i stavove (12) povodom održanog konsultativnog saslušanja na temu: „Stanje u oblasti prostornog planiranja u Crnoj Gori“ i shodno članu 73 Poslovnika Skupštine Crne Gore dostavio na dalju realizaciju sljedećim institucijama: Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma.

- 4) Na 23. sjednici Odbor je održao **kontrolno** saslušanje Gorana Đurovića, ministra ekonomskog razvoja i turizma i dr Ane Tripković-Marković, direktorice Nacionalne turističke organizacije Crne Gore, na temu: „Izazovi – turistička sezona 2022. godine“.

Sjednici su prisustvovali i: Aleksandra Slavuljica-Gardašević, generalna direktorica Direktorata za razvojne politike u turizmu, Goranka Lazović, načelnica Direkcije za konkurentnost turističkog ambijenta, Nikola Ražnatović, načelnik Direkcije za diverzifikaciju turističkog proizvoda i Snežana Pekić, šefica Kabineta ministra u Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma.

Odbor je razmotrio Izvještaj na 25. sjednici dok je na 27. sjednici održanoj 01. decembra 2022. godine utvrdio Predlog zaključaka i odlučio da predloži Skupštini da usvoji 15 zaključka povodom održanog kontrolnog saslušanja.

- 5) Na 26. sjednici, održanoj 16. decembra 2022. godine, Odbor je sproveo **konsultativno** saslušanje Ane Novaković Đurović, ministarke ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, na temu: „Stanje u oblasti prostornog planiranja - priprema Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata“.

Sjednici je prisustvovala i Marina Izgarević Pavićević, v.d. generalne direktorice Direktorata za planiranje prostora i informacione sisteme.

II. MEĐUNARODNE I OSTALE AKTIVNOSTI ODBORA

i. Aktivnosti Odbora i članova Odbora

- a) **Sastanak povodom prezentovanja nalaza i preporuka iz Izvještaja o reviziji uspjeha iz oblasti održivog razvoja i zaštite životne sredine**

Organizator: Državna revizorska institucija

Učesnici: Poslanici Dragan Krapović, predsjednik Odbora i Genci Nimanbegu, zamjenik predsjednika Odbora

Datum održavanja: 20. januara 2022. godine

Mjesto održavanja: Mala sala Centralne banke, Podgorica

Na poziv Državne revizorske institucije Crne Gore (DRI), u cilju prezentovanja izvještaja o reviziji uspjeha iz oblasti održivog razvoja i zaštite životne sredine održan je

sastanak sa predsjednikom i zamjenikom predsjednika Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore, na kojem su bili prisutni i predstavnici Parlamentarne budžetske kancelarije, Vestminsterske fondacije za demokratiju, UNDP-a i Sistema UN u Crnoj Gori.

Senator DRI dr Branislav Radulović je apostrofirao značaj revizije uspjeha u sprovođenju Ciljeva održivog razvoja iz Agende UN 2030 i u skladu sa tim naveo da je DRI usvojila Godišnji plan revizija za 2022. godinu, koji se između ostalog fokusira na pitanja koja se tiču 17 oblasti održivog razvoja. Revizije uspjeha iz oblasti održivog razvoja su kompleksne i zahtijevaju poseban nivo specijalističkog revizorskog znanja i primjene unaprijeđene metodologije rada.

Predsjednik Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, Dragan Krapović i zamjenik predsjednika Odbora, Genci Nimanbegu iskazali su posvećenost i podršku radu Državne revizorske institucije i izrazili spremnost da u budućem radu daju svoj doprinos praćenju implementacije preporuka iz izvještaja o reviziji uspjeha u oblastima, koje su u nadležnosti Odbora. Na sastanku je ukazana potreba intenzivnije saradnje kroz organizovanje kontrolnih i konsultativnih saslušanja subjekata revizije iz nadležnosti Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje.

U skladu sa potpisanim Protokolom o saradnji Skupštine Crne Gore i DRI, senator Radulović sa svojim revizorskim timom upoznali su učesnike sastanka sa nalazima izvršenih revizija uspjeha na sljedeće teme: energetska efikasnost, efikasnost sprovođenja politike zaštite od šumskih požara, upravljanja intervencijama u slučaju iznenadnog zagađenja Jadranskog mora i efikasnosti praćenja i izvještavanja o kvalitetu vazduha u Crnoj Gori. Posebno je istaknuto da su u Izvještaju Evropske komisije za poglavlje 32 „Finansijska kontrola“ date pozitivne ocjene u oblasti eksterne revizije i naglašeno da je DRI u proteklom periodu značajno unaprijedila saradnju sa ključnim zainteresovanim stranama i ojačala kontrolnu funkciju nad potrošnjom javnih sredstava.

Zaključeno je da je u narednom periodu potrebno održati posebnu sjednicu u formi konsultativnog saslušanja povodom Izvještaja o reviziji uspjeha "Efikasnost mehanizma regulacije, praćenja i izvještavanja o kvalitetu vazduha u Crnoj Gori", čiji će se termin naknadno utvrditi. Takođe je dogovoreno da će se nakon objavljivanja Kontrolne revizije Izvještaja o reviziji uspjeha „Uspješnost sprovođenja politike zaštite životne sredine u Crnoj Gori – zaštita od šumskih požara“, predmetni Izvještaj o reviziji sa konačnim izvještajem o kontrolnoj reviziji dostaviti Odboru za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore na upoznavanje.

b) Radionica “Šume su pluća planete – Kako koristiti a sačuvati šume?”

Organizator: Edukativni centar Skupštine Crne Gore

Učesnici: Suada Zoronjić, poslanica

Datum održavanja: 21. mart 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, Skupština Crne Gore, putem ZOOM platforme

Edukativni centar Skupštine Crne Gore povodom Međunarodnog dana šuma, 21. marta organizovao je virtuelno druženje učenika/ca devetog razreda OŠ „Jagoš Kontić“

iz Nikšića sa Suadom Zoronjić, članicom Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje na temu: „Šume su pluća planete - Kako koristiti a sačuvati šume?“. Poslanica Zoronjić, odgovarajući na pitanja učenika istakla je da je važnost očuvanja šuma od neprocjenjivog značaja za sve ljude na planeti, te da jedino kroz odgovoran odnos prema prirodi i šumama možemo doprinijeti da se štetni uticaj emisije CO₂ smanji, a time i ograniče posljedice po prirodu i život ljudi.

Učenike je zanimalo kakav je uticaj šuma na klimu, stvaranje efekta staklene bašte i posljedice po šumski ekosistem, kako spriječiti nelegalnu sječu šuma, na koji način država štiti šume, kako mi kao pojedinci možemo doprinijeti njihovom očuvanju.

Poslanica Zoronjić je, odgovarajući na pitanja, istakla da ako imamo veću šumsku površinu, radimo na pošumljavanju i očuvanju šuma, imajući u vidu njihovu korisnost, na taj način dajemo veliki doprinos, jer je funkcija šuma u cjelokupnom životnom procesu velika; da poslanici vode računa da se unaprijedi zakonska regulativa u ovoj oblasti, kao i da se pojača kontrola nelegalne sječe šuma, u dijelu jačanja inspeksijskog nadzora i kontrole sklopljenih ugovora o koncesijama za korišćenje šuma, a da svako od nas može da da doprinos, na način što će uzeti učešće u akcijama pošumljavanja i tako što će nastojati da održi ravnotežu između potrebe za resursima kakav su šume i potrebe za očuvanjem životne sredine.

c) XV konferencija predsjednika parlamenata malih država Evrope

Organizator: Nacionalni savjet Kneževine Monako

Učesnici: predsjednica Skupštine Crne Gore mr Danijela Đurović i predsjednik Odbora Dragan Krapović

Datum održavanja: od 12. do 14. juna 2022. godine

Mjesto održavanja: Kneževina Monako

Konferencija je bila posvećena ekonomskom i turističkom razvoju, atraktivnostima malih država Evrope, ulozi i lekcijama parlamenata tokom covid-19 krize, kao i učešću žena u politici. Konferencija je završena usvajanjem Završne deklaracije u kojoj se između ostalog ističe da skromna veličina zemalja učesnica skupa ne predstavlja smetnju, već im daje priliku da se razvijaju i prilagođavaju sa mnogo većom fleksibilnošću nego druge nacije. Predsjednici parlamenata saglasili su se u ocjeni da je Konferencija bila dobra prilika da se sagledaju svi uticaji pandemije, te iz nje izvuku pouke za naredne izazove sa kojima će se male zemlje suočiti. Deklaracijom se ističe da žene igraju sve veću ulogu u društvu, te podsjeća da ona u nekim slučajevima ostaje sporedna. Iskazana je potreba za daljim reformisanjem i ažuriranjem zakonodavstva u pravcu stvaranja pravih uslova za obezbjeđivanje jednakih mogućnosti za žene.

Dogovoreno je i da sljedeća konferencija predsjednika parlamenata malih država Evrope bude održana u Luksemburgu tokom 2023. godine.

d) Zajednički sastanak predstavnika Skupštine Crne Gore, članova Senata Državne revizorske institucije i eksperata SIGMA-e na temu: „Diskusija o eksternoj reviziji u Crnoj Gori - trenutno stanje i naredni koraci“

Organizator: SIGMA u saradnji sa Državnom revizorskom institucijom

Učesnici: predsjednica Skupštine Crne Gore mr Danijela Đurović i predsjednik Odbora Dragan Krapović
Datum održavanja: 21. jun 2022. Godine
Mjesto održavanja: Podgorica, Plava sala u zgradi Skupštine Crne Gore

Predsjednica Skupštine Crne Gore mr Danijela Đurović i predsjednik Odbora Dragan Krapović prisustvovali su **zajedničkom sastanku predstavnika Skupštine Crne Gore, članova Senata Državne revizorske institucije i eksperata SIGMA-e**, na kojem su predstavljeni nalazi posljednjeg izvještaja SIGMA-e, sa naglaskom na odnose DRI i Skupštine Crne Gore. Tokom sastanka je ocijenjeno da je ostvaren značajan napredak u radu na ispunjavanju obaveza iz Protokola o saradnji Skupštine i DRI i da je osnaživanje dosadašnjeg partnerstva sa crnogorskim parlamentom jedno od pitanja koje je u fokusu djelovanja institucije. Najavljeno je da će u cilju obezbjeđivanja veće transparentnosti i odgovornosti subjekata revizije, Skupština i DRI uložiti dodatne napore da izrade, uz podršku Vestminsterske fondacije za demokratiju, procedure za razmatranje pojedinačnih revizorskih izvještaja koje će dati doprinos raspravama na skupštinskim odborima na kojima se održavaju kontrolna i konsultativna saslušanja.

e) Prvi i Drugi sastanak Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje na temu: "Izazovi – turistička sezona 2022. godine"

Organitator: Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje
Učesnici: Dragan Krapović, Genci Nimanbegu, dr Predrag Sekulić, Jovanka Laličić, Slaven Radunović, Jelena Božović, dr Dejan Đurović, Nataša Jevrić
Datum održavanja: 2. avgust i 19. septembar 2022. godine
Mjesto održavanja: Budva, sala skupštine Opštine i Kolašin, hotel „Bianka“

Sastanci Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje na temu „Izazovi – turistička sezona 2022. godine“, koji su održani u Budvi i Kolašinu, bili su prilika da članovi Odbora, predstavnici Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, predstavnici nadležnih državnih institucija, predstavnici lokalnih samouprava i različitih udruženja razgovaraju o svim važnim temama u vezi sa stanjem turizma u Crnoj Gori.

Na sastanku koji je održan 2. avgusta u Budvi govorilo se o turističkoj sezoni na jugu Crne Gore, o pripremama za sezonu, o izazovima sa kojima se turistički poslenici suočavaju, o problemima koji se ponavljaju iz sezone u sezonu, o potencijalnim načinima za njihovo rješavanje.

Na kraju Prvog sastanka konstatovano je sljedeće:

- ❖ Turistička sezona je uspješna ali je neophodno raditi na daljem unaprjeđenju u ovoj oblasti;
- ❖ Regionalni mediji su nanijeli određenu štetu sezoni neadekvatnim prenošenjem pojedinih izjava;
- ❖ Problem je evidencija turista koja treba da bude dostupna u realnom vremenu;
- ❖ Neophodno je uspostaviti jedinstvenu metodologiju praćenja turista i prihoda;
- ❖ Boravišna taksa je naplaćena u Budvi za 46% više nego u prethodnom periodu; dok po drugim pokazateljima ima manje gostiju, zato je potrebno sprovesti jedinstvenu analizu tržišta;
- ❖ Neophodno je povećati budžet Nacionalne turističke organizacije u narednoj godini;

- ❖ Boravišna taksa, članski doprinos, turistička taksa predstavljaju namjenske prihode i zato je potrebno postupati u skladu sa Zakonskim odredbama po ovom pitanju;
- ❖ Potrebno je nadalje pratiti i rješavati pitanje erozije Ade Bojane;
- ❖ Koordinacija državnih i lokalnih inspeksijskih službi treba da se unaprijedi;
- ❖ Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini potrebno je u potpunosti primjenjivati jer je javno zdravlje prioritet;
- ❖ Dostupne resurse je neophodno održivo koristiti;
- ❖ Uspostavljanje linijskog pomorskog saobraćaja je održivo rješenje;
- ❖ Neophodno je unapređenje saobraćajne i komunalne infrastrukture;
- ❖ Obavezno je postavljanje limitatora buke u lokalima koji emituju muziku;
- ❖ Lokalne samouprave ne mogu da se pripreme lako za kvalitetnu uslugu šest puta većeg obima od redovnog, zato je neophodno na vrijeme predložiti mjere za ublažavanje evidentnih problema;
- ❖ Pitanje uspostavljanja brze saobraćajnice je potrebno detaljno raspraviti;
- ❖ Pitanja infrastrukture, buke, odlaganja otpada, određivanja privremenih lokacija, usluge izdavanja privatnog smještaja će biti predmet daljeg interesovanja Odbora;
- ❖ Neophodna je revizija zakonskih rješenja u Zakonu o turizmu i ugostiteljstvu, Zakonu o turističkim organizacijama i Zakonu o strancima.

Na Drugom sastanku koji je održan 19. septembra u Kolašinu predstavljani su uporedni rezultati ljetnje turističke sezone 2022. godine, kao i različiti izazovi koji opterećuju razvoj turističke djelatnosti u opštinama na sjeveru, a koji se u najbitnijem mogu svesti na: nedostatak kvalifikovanog stručnog kadra u oblasti turizma i ugostiteljstva; neadekvatne uslove rada lokalnih turističkih organizacija, prisutnu sivu ekonomiju u privatnom smještaju, nekoordinisan rad lokalnih i inspeksijskih službi, opredijeljenost finansijskih sredstava za opštine na sjeveru države; potrebu za snažnijom građevinskom i turističkom inspekcijom, zaštitu životne sredine usljed korišćenja džipova i kvadrova kroz planinu, kao i ostvareni prihodi lokalnih samouprava od upotrebe istih, probleme sa putnom infrastrukturom, snabdijevanje strujom, loša pokrivenost internetom i signalom mobilnih operatora, avio dostupnost na sjeveru, nedostatak komunikacije nadležnih organa sa predstavnicima UNESCO-a, nedostatak hotela visoke kategorije, rješavanje problema odlaganja otpada, problem sa vodosbdijevanjem uzrokovan prekomjernom izgradnjom objekata za izdavanje, održavanje puteva u zimskim uslovima, kao i mnogi drugi problemi koji se ponavljaju, a potrebno ih je sistemski rješavati.

Zaključci koji su obilježili Drugi sastanak Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, sadržani su u sljedećem:

- ❖ Turizam ima trend rasta u sjevernom regionu;
- ❖ Seoski turizam je značajan oblik turizma;
- ❖ Potrebno je sprovesti infrastrukturne projekte;
- ❖ Izgradnja auto-puta će donijeti značajne rezultate, kao i izgradnja puta ka Gusinju;
- ❖ Usvojeni budžet je potrebno u potpunosti realizovati.

Na kraju je ukazano da će nakon sastanaka održanih u oba regiona Crne Gore Odbor sazvati sjednicu na kojoj će održati kontrolno saslušanje predstavnika relevantnih institucija u oblasti turizma i u vidu zaključaka sumirati prikupljene informacije.

f) **31. ekonomski forum**

Organitator: Fondacija Instituta za Istočne Studije

Učesnici: Dragan Krapović, predsjednik Odbora

Datum održavanja: 06 - 08. septembra 2022. godine

Mjesto održavanja: Karpač, Poljska

Ovogodišnji 31. ekonomski forum na temu: „Evropa pred novim izazovima, u trajanju od tri dana, sa više od 300 panel diskusija, okupio je preko 4000 učesnika koji su imali priliku da iznesu svoja viđenja razvoja situacije u oblastima za koje su bili prijavljeni kao učesnici.

Mnogobrojne debate, koje su obilježile prvi dan 31. ekonomskog foruma, bile su posvećene pokušaju da se na osnovu detaljnih analiza utvrde trendovi tendencije i pravci djelovanja privrednog razvoja, uprkos krizi vezanoj za kovid 19, ratu u Ukrajini, inflaciji, ograničenom pristupu sirovinama.

U svojstvu učesnika panel diskusije na temu: “Turizam – novi izazovi u sektoru 2022. godine” predsjednik Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, Dragan Krapović je upoznao da uprkos brojnim izazovima, poput inflacije, rasta cijena goriva i rata u Ukrajini, sektor turizma nastavlja da se oporavlja. Kako se svaka kriza istovremeno može iskoristiti i kao šansa za razvoj, ocijenio je da je, kao odgovor na izazove u sektoru turizma, u narednom periodu potrebna veća fleksibilnost kod politike otkazivanja smještaja i letova, ali i fleksibilnost uopšte kada se radi o turizmu, te snažnija promocija Crne Gore na novim tržištima i opredijeljenost ka održivom turizmu, koji podrazumijeva ograničenu posjećenost i iskorišćenost resursa, uz što veće finansijske efekte.

g) **Sastanak sa predstavnicima SIGMA**

Organitator: Skupština Crne Gore u saradnji sa Državnom revizorskom institucijom

Učesnici: poslanica, članica Odbora Jovanka Laličić

Datum održavanja: 20. septembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Skupština Crne Gore, Podgorica

Članica Odbora, poslanica Jovanka Laličić održala je sastanak sa ekspertima SIGMA-e povodom sprovođenja ocjene saradnje sa ključnim spoljnim zainteresovanim stranama, a u kontekstu izrade narednog Strateškog plana razvoja Državne revizorske institucije za period 2023 – 2027.

Sa ekspertima SIGMA, Biankom Breteke i Martinom Sinklar-om razgovarano je o iskustvima u dosadašnjoj saradnji sa Državnom revizorskom institucijom, razmatranju revizorskih izvještaja na sjednicama odbora, odnosu poslanika/ca prema ključnim revizorskim nalazima i preporukama, mogućnostima za dalje unapređenje saradnje, revizijama finansija i pravilnosti, kao i revizijama uspjeha, rodnoj dimenziji revizija u

smislu efikasnosti institucionalizovanja rodne ravnopravnosti u politikama, programima i sl.

Kroz korisnu razmjenu informacija učesnika, u kontekstu unapređenja odnosa između Državne revizorske institucije i Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, kao neki od načina koje treba razmotriti u cilju jačanja buduće saradnje, odnosili su se na: proširenje izrade izvještaja na oblast poljoprivrede i prostornog planiranja, ograničenost rokova za realizaciju preporuka za subjekte revizije, razumljivost sadržine preporuka ljudima, bez obzira na struku i znanje, organizovanje javne rasprave ili dostavljanje nadležnim institucijama Strateškog plana razvoja DRI, kako bi se na vrijeme mogle dati adekvatne preporuke i sugestije.

h) VI Međunarodna konferencija o zaštiti Ulcinjske solane

Organitator: Centar za zaštitu i proučavanje ptica, EuroNatur, BirdLife International, Tour duValat i NVO Dr. Martin Schneider-Jacoby (MSJA)

Učesnici: Genci Nimanbegu, zamjenik predsjednika Odbora, Slaven Radunović i Dejan Đurović, članovi Odbora, i mr Milena Kapa, sekretarka Odbora

Datum održavanja: 25. oktobar 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, hotel Hilton

Tokom Konferencije učesnici su se podsjetili da je Ulcinjska solana 2019.godine proglašena zaštićenim područjem u kategoriji Park prirode i upisana na RAMSAR listu močvarnih staništa od međunarodnog značaja. Istaknuto je da od tada do danas, još uvijek nije uspostavljena upravljačka struktura niti je usvojen Plan upravljanja zaštićenim područjem. Određeni napredak se ogleda u rješavanju vlasničkog pitanja jer je Ulcinjska solana upisana u katastar kao državna svojina. Iz Centra za zaštitu i proučavanje ptica su naveli da su obezbijedili sredstva za sanaciju urušenih nasipa i nabavku bagera za njihovo kasnije redovno održavanje, nabavku pumpe koja omogućava kretanje vode kroz solanu i sproveli geodetsko snimanje solane koje će omogućiti unos granice PP Ulcinjska solana u katastar. Prezentirana je Hidrološka studija koja će na konferenciji biti predstavljena. Time je stvorena osnova za ispunjenje četiri veoma važne aktivnosti iz Akcionog plana za zatvaranje Poglavlja 27.

Na Konferenciji je bilo riječi o aktivnostima sanacije nasipa. Ocijenjeno je da je Konferencija nastavak uspostavljenog dijaloga između međunarodne zajednice i relevantnih državnih i lokalnih vlasti i ostalih zainteresovanih strana, sa posebnim akcentom na pronalaženje najboljeg rješenja koja će omogućiti poboljšanje ekoloških uslova na solani, na ispunjavanje obaveza u cilju zatvaranja poglavlja 27 i uspostavljanja upravljačke strukture.

ii. Aktivnosti Sekretarijata Odbora

a) Sastanak povodom prezentovanja nalaza i preporuka iz Izvještaja o reviziji uspjeha iz oblasti održivog razvoja i zaštite životne sredine

Organizator: Državna revizorska institucija

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora

Datum održavanja: 20. januar 2022. godine

Mjesto održavanja: Mala sala Centralne banke, Podgorica

Na poziv Državne revizorske institucije Crne Gore (DRI), u cilju prezentovanja izvještaja o reviziji uspjeha iz oblasti održivog razvoja i zaštite životne sredine održan je sastanak sa predsjednikom i zamjenikom predsjednika Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore, na kojem su bili prisutni i predstavnici Parlamentarne budžetske kancelarije, Vestminsterske fondacije za demokratiju, UNDP-a i Sistema UN u Crnoj Gori.

Senator DRI dr Branislav Radulović je apostrofirao značaj revizije uspjeha u sprovođenju Ciljeva održivog razvoja iz Agende UN 2030. i u skladu sa tim naveo da je DRI usvojila Godišnji plan revizija za 2022. godinu, koji se između ostalog fokusira na pitanja koja se tiču 17 oblasti održivog razvoja. Revizije uspjeha iz oblasti održivog razvoja su kompleksne i zahtijevaju poseban nivo specijalističkog revizorskog znanja i primjene unaprijeđene metodologije rada.

Predsjednik Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, g. Dragan Krapović i zamjenik predsjednika Odbora, Genci Nimanbegu iskazali su posvećenost i podršku radu Državne revizorske institucije i izrazili spremnost da u budućem radu daju svoj doprinos praćenju implementacije preporuka iz izvještaja o reviziji uspjeha u oblastima, koje su u nadležnosti Odbora. Na sastanku je ukazana potreba intenzivnije saradnje kroz organizovanje kontrolnih i konsultativnih saslušanja subjekata revizije iz nadležnosti Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje.

U skladu sa potpisanim Protokolom o saradnji Skupštine Crne Gore i DRI, senator Radulović sa svojim revizorskim timom upoznali su učesnike sastanka sa nalazima izvršenih revizija uspjeha na teme: energetske efikasnosti, efikasnosti sprovođenja politike zaštite od šumskih požara, upravljanja intervencijama u slučaju iznenadnog zagađenja Jadranskog mora i efikasnosti praćenja i izvještavanja o kvalitetu vazduha u Crnoj Gori. Posebno je istaknuto da su u Izvještaju EK za poglavlje 32 „Finansijska kontrola“ date pozitivne ocjene u oblasti eksterne revizije i naglašeno da je DRI u proteklom periodu značajno unaprijedila saradnju sa ključnim zainteresovanim stranama i ojačala svoju kontrolnu funkciju nad potrošnjom javnih sredstava.

Zaključeno je da je u narednom periodu potrebno održati posebnu sjednicu u formi konsultativnog saslušanja povodom Izvještaja o reviziji uspjeha "Efikasnost mehanizma regulacije, praćenja i izvještavanja o kvalitetu vazduha u Crnoj Gori", čiji će se termin naknadno utvrditi. Takođe je dogovoreno da će se nakon objavljivanja Kontrolne revizije Izvještaja o reviziji uspjeha „Uspješnost sprovođenja politike zaštite životne sredine u Crnoj Gori – zaštita od šumskih požara“, predmetni Izvještaj o reviziji sa konačnim izvještajem o kontrolnoj reviziji dostaviti Odboru za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore na upoznavanje.

b) Radionica “Korišćenje izvora informacija”

Organizator: Skupština Crne Gore u saradnji sa Interparesom

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 11. i 17. februar 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, Plava sala Skupštine Crne Gore i putem ZOOM platforme

Radionica „Korišćenje izvora informacija“ u okviru drugog prioriteta partnerstva Skupštine sa Interparesom – „Dalje jačanje kapaciteta za pravnu harmonizaciju“, dio je serije online razmjene iskustava i obuka za zaposlene u radnim tijelima i Parlamentarnom institutu Skupštine Crne Gore, a koje imaju za cilj da unaprijede znanje i vještine zaposlenih u radnim tijelima i Parlamentarnom institutu, kako bi se podržala izrada unaprijeđenih procedura za usklađivanje nacionalnog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU.

Na radionici održanoj 11. februara zaposleni iz parlamenata Hrvatske i Republike Češke su podijelili svoja iskustva o procesima i izvorima informacija koji se koriste za istraživanje politika i zakonodavstva EU, uključujući najpristupačnije izvore i one druge koje nije tako lako identifikovati. Predavači na radionici su bile: Snježana Ramljak, Sabor Hrvatske i Marta Krausova i Marketa Novakova, parlament Češke.

Na radionici održanoj 17. februara - „Priprema materijala o sektorskim politikama“, zaposleni iz parlamenta Hrvatske i Republike Češke su podijelili svoja iskustva vezana za ulogu odbora u procesima i praksama koje se tiču sektorskih politika i predstavili načine ostvarenja koordinacije sa izvršnom vlašću radi vršenja kontrole nad sektorskim politikama. Kao primjer pripreme materijala o sektorskim politikama Snježana Ramljak i Irena Pugelnik iz parlamenta Hrvatske su predstavile praćenje Evropskog zelenog plana, kao i prezentovale iskustva hrvatskog Odbora za poljoprivredu. Martin Kuta iz Parlamentarnog instituta Češke upoznao je učesnike radionice sa iskustvima češkog parlamenta vezanim sa tematiku sektorskih politika.

c) Radionica “Tabele usklađenosti”

Organizator: Skupština Crne Gore u saradnji sa Interparesom

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 3. mart 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem ZOOM platforme

U okviru drugog prioriteta partnerstva Skupštine Crne Gore sa Inter Pares-om koji se odnosi na dalje jačanje administrativnih kapaciteta Službe Skupštine za usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, organizovane su radionice za zaposlene u sekretarijatima radnih tijela, Parlamentarne budžetske kancelarije i Parlamentarnog instituta. Fokus u ovom dijelu saradnje stavljen je na razmjenu iskustva i stručnu podršku evropskih partnera crnogorskom parlamentu za razvoj specifičnih alata i procedura za unapređenje parlamentarne prakse.

Na radionici održanoj 3. marta zaposleni u Skupštini Crne Gore su se upoznali sa procesima i praksama za pripremu i analizu tabela usklađenosti putem konkretnih pregleda tabela, prije svega iskustvima i praksama predstavnika parlamenta Češke, kao i sa usklađivanjem zakonodavstva i rada sa prpratnim dokumentima u hrvatskom Saboru tokom pretpristupnog procesa.

d) Radionica Inter pares projekta „Predstavljanje Parlamentarne budžetske kancelarije Parlamenta Austrije“ za službenike u sekretarijatima odbora

Organizator: Međunarodni institut za demokratiju i izbornu asistenciju (IDEA) i Inter Pares

Učesnici: Marija Perović, Slaven Jovanović i Milena Gošović, samostalni savjetnici u Odboru

Datum održavanja: 10. mart 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem ZOOM platforme

Radionica u okviru Inter Pares projekta za službenike u sekretarijatima odbora održana je 10. marta 2021. godine i odnosila se na predstavljanje rada Parlamentarne budžetske kancelarije Parlamenta Austrije, kao i cjelokupnog budžetskog ciklusa u Austriji. Radionica je održana u dvije sesije.

U sesiji I predavač Helmut Berger, šef Parlamentarne budžetske kancelarije Parlamenta Austrije je predstavio rad Parlamenta i njegovu ulogu u procesu usvajanja budžeta. Parlament Austrije se zasniva na polupredsjedničkom parlamentarnom sistemu i ima dva doma Nacionalno vijeće (183 člana) i Savezno vijeće (61 član). Izborni sistem je zasnovan na proporcionalnoj zastupljenosti. U procesu usvajanja Budžeta glavnu ulogu ima Nacionalno vijeće dok Savezno vijeće može da utiče samo do te mjere da odgodi usvajanje.

Vlada priprema i šalje Nacrt budžeta Nacionalnom vijeću najkasnije deset sedmica prije početka fiskalne godine. Razmatranje Nacrta se odvija kroz tri čitanja i počinje javnim izlaganjem eksperata (određenih od strane parlamentarnih grupa) u Odboru za budžet (kome prisustvuje i šef Parlamentarne budžetske kancelarije Parlamenta Austrije). Odbor za budžet u narednim danima održava individualnu raspravu za svako budžetsko poglavlje (koje nije javno) uz prisustvo Ministra finansija i resornih ministara, a zatim u plenumu. Nacionalno vijeće takođe raspravlja i o Saveznom srednjeročnom rashodnom okviru (4 godine).

U sesiji II predstavljen je rad Parlamentarne budžetske kancelarije Parlamenta Austrije koja je formirana 2012. godine, kao rezultat fundamentalne reforme Zakona o budžetu, sa ciljem da obezbijedi Parlamentu objektivne analize o budžetu i da osnaži njegov položaj u odnosu sa Vladom, zatim da pruži podršku Parlamentu, posebno u procesu donošenja budžeta, da smanji asimetrične informacije između vlade i parlamenta, kao i da osnaži budžetsku kontrolu od strane Parlamenta.

Parlamentarna budžetska kancelarija radi na principima nezavisnosti kako bi osigurala analize visokog kvaliteta, prosljeđuje analize svim političkim partijama, vodi računa o transparentnosti kroz objavljivanje rezultata rada na web stranici. U ovoj kancelariji radi ukupno osam zaposlenih (šest akademskih eksperata i dva asistenta).

e) Panel “Energetska tranzicija – grad, građani i lokalne zajednice“

Organizator: „Odras“, „Suštine“ i „Zelena Istra“

Učesnici: Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 16. mart 2021. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem ZOOM platforme

Panel „Energetska tranzicija – grad, građani i lokalne zajednice“ je organizovan u sklopu realizacije projekta posvećenog energetske tranziciji koji sprovodi Zelena Istra, a koji je sufinansirala Evropska unija iz Evropskog socijalnog fonda. Panelisti su bili: Mario Rajn, gradonačelnik grada Križevci, Valter Glavičić, gradonačelnik grada Labin, Ugo Toić, predsjednik Skupštine Energetske zadruge Apsyrtides, Lorena Dropulić, Pododsjek za energetske učinkovitost Upravnog odjela za prostorno planiranje i zaštitu životne sredine grada Pule i Ivan Zoković, Zelena energetska zadruga. Na panelu je bilo riječi o sljedećem: Križevci na putu ka energetske tranziciji i klimatskoj neutralnosti - od politike do prakse; energetska tranzicija u Labinu - politika energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije; dekarbonizacija Cresko-lošinjskog ostrva do 2040. godine; potencijali i realizacija energetske tranzicije u Puli i energija zajednice: uloga građana u energetske tranziciji.

Komparativna iskustva Hrvatske u oblasti energetske tranzicije od izuzetnog su značaja za Crnu Goru na njenom putu tranzicije ka zelenoj energiji, naročito ako se ima u vidu nivo napretka koji je Hrvatska ostvarila na ovom polju.

f) Radionica „Šume su pluća planete - Kako koristiti a sačuvati šume?“

Organizator: Edukativni centar Skupštine Crne Gore

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Sekretarijatu Odbora

Datum održavanja: 21. mart 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem ZOOM platforme

Edukativni centar Skupštine Crne Gore povodom Međunarodnog dana šuma, 21. marta organizovao je virtuelno druženje učenika/ca devetog razreda OŠ „Jagoš Kontić“ iz Nikšića sa Suadom Zoronjić, članicom Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje na temu „Šume su pluća planete - Kako koristiti a sačuvati šume?“. Poslanica Zoronjić, odgovarajući na pitanja učenika istakla je da je važnost očuvanja šuma od neprocjenjivog značaja za sve ljude na planeti, te da jedino kroz odgovoran odnos prema prirodi i šumama možemo doprinijeti da se štetni uticaj emisije CO₂ smanji, a time i ograniče posljedice po prirodu i život ljudi.

Učenike je zanimalo kakav je uticaj šuma na klimu, efekat staklene bašte i njegov uticaj na šume, kako spriječiti nelegalnu sječu šuma, na koji način država štiti šume, kako mi kao pojedinci možemo doprinijeti njihovom očuvanju.

Poslanica Zoronjić je, odgovarajući na pitanja, istakla da ako imamo veću šumsku površinu, radimo na pošumljavanju i očuvanju šuma, imajući u vidu njihovu korisnost, na taj način dajemo veliki doprinos, jer je funkcija šuma u cjelokupnom životnom procesu velika; da poslanici da vode računa da se unaprijedi zakonska regulativa u ovoj oblasti, kao i da se pojača kontrola nelegalne sječe šuma, u dijelu jačanja inspeksijskog nadzora i kontrole sklopljenih ugovora o koncesijama za korišćenje šuma, a da svako od nas može da da doprinos, na način što će uzeti učešće u akcijama pošumljavanja i tako što će nastojati da održi ravnotežu između potrebe za resursima kakav su šume i potrebe za očuvanjem životne sredine.

g) „Značaj uspostavljanja zelenih veza u procesu energetske tranzicije – uvodni webinar“

Organizator: Energetska zajednica

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Sekretarijatu Odbora

Datum održavanja: 24. mart 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem Webex platforme

Sekretarijat Energetske zajednice u saradnji sa Nacionalnom bankom Mađarske i uz podršku Zelenog centra za Zapadni Balkan organizuje seriju webinarâ čiji je cilj ukazivanje na značaj uspostavljanja zelenih veza u procesu energetske tranzicije. Države članice Energetske zajednice su usvajanjem paketa Čista energija II, započele proces razvoja sopstvenog Energetskog i klimatskog plana, koji podrazumijeva dugoročnu i integrisanu viziju transformacije i dekarbonizacije ekonomija država članica Energetske zajednice. Međutim, kako politike i mjere postavljene u zajedničkom planu zahtijevaju izdvajanje značajnih finansijskih sredstava u cilju realizacije punog potencijala za transformaciju, biće potrebno da se osim oslanjanja na nacionalne i međunarodne izvore finansiranja, uspostave novi inovativniji načini, kakav je zeleno povezivanje. Uspostavljanje zelenih veza bi moglo da odigra ključnu ulogu u pravcu dekarbonizacije na način što bi doprinijelo privlačenju investitora različitog spektra, koji zahtijevaju postojanje pouzdanih političkih i programskih okvira za investiranje. Takođe, zelene veze kao jedan od koraka na putu ka dekarbonizaciji, mogu biti veoma značajne ne samo za ulaganje od strane nacionalnih vlada već i od strane privatnog sektora kao što su banke, energetske kompanije i kompanije koje se bave trgovinom nekretninama.

24. marta je održan prvi od šest planiranih webinarâ, koji je bio uvodnog karaktera i na kojem su predstavnici Energetske zajednice i Nacionalne banke Mađarske govorili na temu uspostavljanja zelenih veza i njihovog finansiranja.

h) Sastanak za pripremu Drugog Dobrovoljnog nacionalnog izvještaja (u daljem tekstu: DNI): Crna Gora i ciljevi održivog razvoja 2016 – 2021

Organizator: Kancelarija za održivi razvoj Vlade Crne Gore

Datum održavanja: 24. mart 2022. godine

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora

Mjesto održavanja: Podgorica, Microsoft Team Platforma

Na sastanku su predstavnici Kancelarije za održivi razvoj upoznali prisutne da je potrebno da Izvještaj bude u skladu sa globalnim izborom za ovaj ciklus i da fokus Izvještaja bude na ciljeve održivog razvoja (u daljem tekstu: COR) 4, 5, 14, 15 i 17 za koje će biti pripremljena detaljna analiza. Za ostale COR biće dat kraći pregled napretka i nedostataka. Na drugom planu, fokus Drugog DNI biće dostupnost podataka i indikatora za praćenje COR budući da su dosadašnje aktivnosti pokazale da je ova oblast jedno od uskih grla za strateško planiranje i sprovođenje mjera koje treba da vode ka održivosti.

Drugi DNI će biti jasan i sažet izvještaj (ciljane dužine od oko 80 stranica) koji će se u prezentaciji ključnih nalaza koristiti vizuelnim sredstvima kad god to bude moguće kako bi se iskoristio njegov potencijal kao komunikacionog sredstva i pripremio odgovarajući

materijal za prezentaciju na sastanku Političkog Foruma na visokom nivou koji će se održati 13 – 15 jula. 2022. godine.

Utvrđen je sadržaj Izvještaja i Plan rada. Shodno tome, Nacrt Drugog DNI treba da bude upućen Vladi na razmatranje najkasnije do kraja aprila, dok Ključne poruke (u ne više od 700 riječi) treba da budu poslate UN-u do 3. maja. Finalizacija Izvještaja (uključujući dizajn i/ili pripremu za štampu) treba da bude završena do 10. juna, a priprema prezentacije sa odgovarajućim audio-vizuelnim materijalima do 17. juna 2022. godine. U saradnji sa UN sistemom u Crnoj Gori, Kancelarija za održivi razvoj nastoji da obezbijedi adekvatnu podršku za razvoj vizuelnog identiteta Izvještaja i propratnih komunikacionih aktivnosti.

i) Radionica „Zaštita podataka o ličnosti“ za službenike Skupštine Crne Gore

Organizator: Skupština Crne Gore u saradnji sa Agencijom za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama

Učesnici: Milena Gošović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 24. mart 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, Plava sala Skupštine Crne Gore

Predavači su na samom početku ukazali na vrijednost i moć koju sa sobom donosi resurs kao što je lični podatak, ali su još više naglasili da zloupotreba ili neadekvatna upotreba istih može prouzrokovati nenadoknadive posljedice. Zato je kako predavači ističu neophodno da svakoj obradi podataka prethode ozbiljne procjene rizika, a da je prati primjena adekvatnih organizacionih i tehničkih mjera, posebno ukoliko je u pitanju obrada podataka o ličnosti.

Predavači su nas upoznali sa pravnim osnovom za obradu ličnih podataka, zakonitom odnosno nezakonitom obradom ličnih podataka, kategorijama ličnih podataka raznim primjerima iz prakse i naglasili da svaka obrada ličnih podataka treba da se vrši na osnovu zakona i uz saglasnost.

U Evropskoj uniji je, u maju 2018. godine, na snagu stupila Opšta uredba o zaštiti podataka o ličnosti (GDPR) kao najstrožiji zakon o privatnosti i sigurnosti na svijetu jer nameće obaveze organizacijama širom svijeta ukoliko one prikupljaju i obrađuju podatke koji se odnose na stanovnike EU. Ova uredba je nastala kao rezultat dugogodišnjeg procesa. Usaglašavanje konačne verzije teksta trajalo je četiri godine (2012-2016), a na sam tekst je podnešeno 4000 amandmana, dok su u javnoj raspravi učestvovali gotovo svi relevantni akteri iz javnog, privatnog i civilnog sektora. Nakon što je regulativa usvojena, u maju 2016. godine, državama članicama EU i obveznicima je ostavljeno dvije godine da se usaglase sa novim propisima. Ovaj dokument donosi novine, nameće veće standarde zaštite ličnih podataka, jača ulogu organa za zaštitu ličnih podataka i predviđa mogućnost da nadzorni organ izriče novčanu upravnu kaznu za subjekte odnosno rukovaoce koji prekrše zakon čak do 20.000.000 eura.

Crna Gora, kao zemlja koja teži članstvu u Evropskoj uniji, Zakon o zaštiti podataka o ličnosti uskladiće sa odredbama GDPR-a. Uredba se primjenjuje i na subjekte koji posluju na internetu i obrađuju podatke građana EU. GDPR podrazumijeva obavezu da nivo zaštite ličnih podataka u crnogorskim privrednim subjektima za lica čiji se podaci obrađuju bude na nivou zaštite u ostalim članicama EU. Rukovalac iz CG treba da odredi svoje predstavništvo u EU, donese interne procedure obrade ličnih podataka, preduzme

organizacione i tehničke mjere zaštite, vodi evidencije zbirki ličnih podataka koje obrađuje i omogući licu čije podatke obrađuje adekvatno upoznavanje sa svrhom obrade i mogućnosti da se usprotivi daljoj obradi.

j) Webinar „Razmatranje strategija oporavka od pandemije virusa korona koje uzimaju u obzir dobrobit ljudi – uloga parlamenata u tom procesu“

Organizator: Interparlamentarna unija u saradnji sa UNECE

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 31. mart 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem ZOOM platforme

Pandemija virusa korona je u ogromnoj mjeri negativno uticala na uspjeh u postizanju ciljeva održivog razvoja (SDG goals). Zdravstvena kriza izazvana ovom pandemijom ukazala je na sve ranjivosti i nejednakosti našeg društva, dovela do rasta nezaposlenosti, nestašice hrane, rasta siromaštva, kao i ukupne rodne, ekonomske i socijalne nejednakosti. To je razlog potrebe za hitnim djelovanjem usvajanjem strategija koje imaju za cilj adekvatno suočavanje sa izazovima koje globalna zdravstvena kriza nameće, a koje će istovremeno pospješivati i ostvarivanje ciljeva održivog razvoja. Programi koji budu kreirani kao odgovor na pandemiju virusa korona treba da obuhvate Agendu za održivi razvoj 2030, kao svojevrsni vodič za uspostavljanje otpornijih temelja budućeg društvenog poretka. Ciljevi održivog razvoja, s obzirom na njihovu inkluzivnu ulogu, mogu da budu putokaz kako poboljšati spremnost država radi suočavanja sa izazovima koje kriza donosi i kako što bolje primijeniti planove oporavka. Zajednički pristup rješavanju problema izazvanih pandemijom virusa korona je od izuzetnog značaja kako bi se izbjeglo prekomjerno trošenje sredstava, jačala saradnja i što je najvažnije obezbijedila primjena koherentnih planova.

Uloga parlamenata na putu održivog razvoja od posebne je važnosti. U nadležnosti parlamenata je da ciljeve održivog razvoja pretvore u primjenjive zakone koji će uzeti u obzir specifičnosti svake zemlje ponaosob, kao i njihove razvojne prioritete; zatim njihova nadzorna ulogu nad primjenom ovih zakona i u njihovoj nadležnosti je da osiguraju da vlade odgovaraju svojim građanima za napredak u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja. Kao članovi najvećeg predstavničkog tijela, poslanici su u prilici da oblikuju pravce i politike djelovanja, pri čemu moraju imati u vidu potrebe svih segmenata društva, a naročito onih ranjivijih i marginalizovanijih djelova društva, kao i da vode računa o ispunjavanju domaćih i međunarodnih obaveza svojih država.

Webinar je organizovan u tri panela. Na prvom je bilo riječi o regionalnom statusu implementacije ciljeva održivog razvoja; na drugom je bilo riječi o promovisanju inkluzivnog ekonomskog rasta za pravedni i održivi oporavak i na trećem je su predstavljena iskustva različitih regija svijeta.

Na kraju webinaru postavljeni su sljedeći ciljevi:

1. Obezbijediti poslanicima i službenicima u parlamentima potrebne informacije i sredstva potrebna za vršenje nadzora nad ostvarivanjima ciljeva održivog razvoja na nacionalnom i regionalnom nivou;

2. Promovisati dijalog i razmjenu znanja i iskustava u procesu kreiranja i primjene strategija, kako bi se povećala uloga parlamenata u nadzoru nad djelovanjima vlada i kako bi se stvorila politička podrška za ostvarenje ciljeva održivog razvoja;

3. Ukazati koji su to konkretni koraci koje parlamenti treba da preduzmu kako bi se postigao inkluzivni ekonomski rast za pravedni i održivi oporavak.

k) Webinar „Značaj podrške nacionalnih vlada prilikom izrade i realizacije zelenih programa“

Organizator: Energetska zajednica

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 7. i 21. april 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem Webex platforme

Sekretarijat Energetske zajednice u saradnji sa Nacionalnom bankom Mađarske i uz podršku Zelenog centra za Zapadni Balkan organizuje seriju webinara čiji je cilj ukazivanje na značaj uspostavljanja zelenih veza u procesu energetske tranzicije. Države članice Energetske zajednice su usvajanjem paketa Čista energija II, započele proces razvoja sopstvenog Energetskog i klimatskog plana, koji podrazumijeva dugoročnu i integrisanu viziju transformacije i dekarbonizacije ekonomija država članica Energetske zajednice.

7. aprila je održan drugi od šest planiranih webinara, na kojem su predstavnici Energetske zajednice i Nacionalne banke Mađarske govorili na temu značaja podrške nacionalnih vlada prilikom izrade i realizacije zelenih programa. Ukazano je na važnost podsticanja zelenih programa kao atraktivnog sredstva za privlačenje investicija, naročito ako se ima u vidu da investitori traže održive i zelene prilike u koje bi uložili novac.

21. aprila je održan treći od šest planiranih webinara, na kojem su predstavnici Energetske zajednice i Nacionalne banke Mađarske govorili o značaju podrške vlasti na nacionalnom i lokalnom nivou na putu ka zelenoj tranziciji i uspostavljanju zelenih veza među državama. Istaknuta je bitnost prepoznavanja ključne uloge koju u procesu energetske tranzicije imaju svi nivoi upravljanja (lokalni i nacionalni), kao i predstavljeni načini kako zelene veze učiniti održivim, funkcionalnim i profitabilnim.

l) Online obuka „Upravljanje ekosistemima i planiranje i projektovanje izgradnje luka posebne namjene – marine“

Organizator: Interreg Euro-MED akademija

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Sekretarijatu Odbora

Datum održavanja: 19. i 28. april 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem ZOOM platforme

Basen Mediteranskog mora nalazi se pod konstantnim pritiskom čovjeka čije aktivnosti ugrožavaju luke, obalne ekosisteme, kao i biodiverzitet. Izvori koji uzrokuju ove pritiske različite su prirode, a mogu biti: lučni saobraćaj, ribarstvo, industrija i turizam. Upravljanje ekosistemima treba da posluži kao najbolji način suočavanja sa

ovim izazovima, s obzirom da ovaj pristup obuhvata različite subjekte i faktore koji utiču na ekosistem i predlaže mehanizme za pronalaženje optimalnih rješenja za ove izazove. Ova obuka je namijenjena: donosiocima na lokalnom i regionalnom nivou, koji žele da usvoje najbolje prakse i nove pristupe; menadžere za upravljanja zaštićenim lučnim područjima; istraživačima koji žele da unaprijede saznanja i savladaju nove vještine zaštite biodiverziteta putem upravljanja ekosistemima; članovima Mediteranske zajednice koji žele da poboljšaju razumijevanje upravljanja ekosistemima i planiranja luka posebne namjene.

Program online obuke započeo je 19. aprila kada su predstavljeni plan i metodologija rada. Obuka je podijeljena u četiri modula koji su kreirani od strane eksperata iz Zajednice za zaštitu biodiverziteta, koji će biti predstavljeni tokom webinaru, a na kojima će predavači biti članovi naučne zajednice Mediterana i stručnjaci za planiranje i projektovanje luka posebne namjene. Dok je 19. aprila predstavljen teorijski okvir za upravljanje ekosistemima i značaj planiranja i projektovanja luka posebne namjene, 28. aprila je bilo riječi o zaštiti biodiverziteta u smislu prekogranične saradnje. Webinaru su organizovani na način što je osim predavanja bilo moguće i interaktivno učestvovati i postavljati pitanja.

Webinari će biti nastavljani tokom maja tekuće godine.

m) Konferencija „Mapa puta Crne Gore ka cirkularnoj ekonomiji“

Organizator: Privredna komora Crne Gore u saradnji sa UNDP

Učesnici: Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 21. april 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, hotel Hilton

Privredna komora Crne Gore, u saradnji sa Kancelarijom programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori, organizovala je Konferenciju povodom objavljivanja Mape puta Crne Gore ka cirkularnoj ekonomiji, a u susret Danu planete Zemlje. Na Konferenciji su govorili: Nina Drakić, predsjednica Privredne komore Crne Gore, Rikardo Seri, zamjenik ambasadorke delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, Danijela Gašparikova, stalna predstavica UNDP-a u Crnoj Gori, kao i predstavnici Vlade Crne Gore.

Izrada Mape puta, prvog dokumenta te vrste koji identifikuje prioritetne sektore za razvoj cirkularne ekonomije i implementaciju cirkularnih praksi, započela je u martu 2020. godine, kada su realizovane pripremne aktivnosti. Obzirom da je 2020. godina bila izuzetno zahtjevna po svim pitanjima, kako za Crnu Goru tako i za cijeli svijet, aktivnosti koje su pomogle u razvoju pomenutog dokumenta nastavile su se i intenzivirale u maju 2021. godine. U periodu maj – decembar 2021. godine organizovano je više online radionica na kojima su identifikovane ključne oblasti u pogledu cirkularne ekonomije i mapirana polja relevantna za cirkularnu tranziciju Crne Gore, dijeljena su znanja, iskustva i viđenja učesnika radionica, iznošene su sugestije, komentari, dati odgovori na postavljena pitanja i iskazane dileme, izvođeni zaključci. Na Konferenciji održanoj 21. aprila prezentovan je završni dokument Mapa puta Crne Gore ka cirkularnoj ekonomiji odnosno zelen(ij)oj budućnosti Crne Gore, koji reflektuje ukupan potencijal naše države u pogledu cirkularne ekonomije. Objavljivanje ovog dokumenta prvi je korak ka

iskazivanju individualne i kolektivne odgovornosti i opredijeljenosti ka prihvatanju i implementaciji smjernica koje Mapa puta Crne Gore ka cirkularnoj ekonomiji sadrži.

n) Webinar „Značaj podrške nacionalnih vlada prilikom izrade i realizacije zelenih programa“

Organizator: Energetska zajednica

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 5. i 19. maj 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem Webex platforme

Sekretarijat Energetske zajednice u saradnji sa Nacionalnom bankom Mađarske i uz podršku Zelenog centra za Zapadni Balkan organizuje seriju webinara čiji je cilj ukazivanje na značaj uspostavljanja zelenih veza u procesu energetske tranzicije. Države članice Energetske zajednice su usvajanjem paketa Čista energija II, započele proces razvoja sopstvenog Energetskog i klimatskog plana, koji podrazumijeva dugoročnu i integrisanu viziju transformacije i dekarbonizacije ekonomija država članica Energetske zajednice.

5. maja je održan četvrti od šest planiranih webinara, na kojem su predstavnici Energetske zajednice i Nacionalne banke Mađarske govorili na temu značaja podrške privlačenju investicija za oblast održivog razvoja. Ukazano je na ulogu nacionalnih vlada u ovom procesu, naročito u dijelu pospješivanja održivog razvoja, njegovog promovisanja, građenja veza i uspostavljanja komunikacija među svim akterima relevantnim za ovaj proces.

19. maja je održan peti od šest planiranih webinara, na kojem su predstavnici Energetske zajednice i Nacionalne banke Mađarske govorili o značaju uspostavljanja zelenih veza između država u oblasti energetike. Tokom webinara je bilo riječi o zelenoj tranziciji o ovoj oblasti, o izazovima koji su brojni na tom putu, naročito kada je riječ o ekonomski slabije razvijenim državama.

o) Online obuka „Upravljanje ekosistemima i planiranje i projektovanje izgradnje luka posebne namjene – marine“

Organizator: Interreg Euro-MED akademija

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 5. i 12. maj 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem ZOOM platforme

Program oniline obuke „Upravljanje ekosistemima i planiranje i projektovanje izgradnje luka posebne namjene – marine“ započeo je 19. aprila kada su predstavljeni plan i metodologija rada. Obuka je podijeljena u tri modula koji su kreirani od strane eksperata iz Zajednice za zaštitu biodiverziteta, koji će biti predstavljeni tokom webinara, a na kojima će predavači biti članovi naučne zajednice Mediterana i stručnjaci za planiranje i projektovanje luka posebne namjene. 19. aprila tekuće godine je predstavljen teorijski okvir za upravljanje ekosistemima i značaj planiranja i projektovanja luka posebne namjene, dok je 28. aprila održan prvi modul. Webinar su

organizovani na način što je osim predavanja bilo moguće i interaktivno učestvovati i postavljati pitanja.

Drugi modul je održan 5. maja tekuće godine i na njemu je, putem predstavljanja projekata i analize studija slučajeva, ukazano na problematiku morskog otpada i zagađivanja mora. Ekspertkinja iz Španije, jedna od predavača na obuci u okviru drugog modula, govorila je o svojim iskustvima koja je stekla radeći na projektima iz ove oblasti. Predstavila je moguće načine kako zaštititi ekosisteme u područjima luka od zagađenja, morskog otpada, klimatskih promjena. Tokom diskusije učesnike je najviše interesovalo koje bi pristupe prilikom projektovanja i izgradnji luka trebalo primijeniti kako bi se količina stvaranja morskog otpada i zagađivanje mora svelo na najmanju moguću mjeru.

Treći modul je održan 12. maja i na njemu je bilo riječi kako se putem upravljanja ekosistemima i planiranja i projektovanja izgradnji luka posebne namjene – marina može doprinijeti očuvanju biodiverziteta na području Mediterana. Ukazano je na načine na koje je racionalno moguće iskoristiti obalna i područja marina uz istovremeno obezbjeđivanje dostizanja ciljeva očuvanja biodiverziteta. Federica Foglini, ekspertkinja iz oblasti prostornog planiranja, govorila je o iskustvima u ovoj oblasti na osnovu rada na projektima koji su finansirani iz EU fondova, kao što su AMAR, ADRIPLAN i PHAROS4MPAs.

p) Okrugli sto „Ostvarivanje rodnog balansa i rodne ravnopravnosti u političkom životu Crne Gore – uloga političkih partija“

Organizator: Odbor za rodnu ravnopravnost u saradnji sa OEBS/ODIHR u Crnoj Gori

Učesnici: Milena Gošović i Slaven Jovanović

Datum održavanja: 17. maj 2022. godine

Mjesto održavanja: Skupština Crne Gore, Plava sala

Ciljevi održanog okruglog stola su bili:

- Preliminarna procjena trenutnog stanja u vezi sa rodnim balansom i rodnom ravnopravnošću u političkom životu Crne Gore;
- Identifikacija postignuća i načina na koji političke partije, kao čuvari demokratije, mogu dalje unaprijediti rodni balans i rodnu ravnopravnost u političkom životu;
- Razgovor o idejama za budućnost, između ostalog, o potencijalnom sprovođenju participativne rodne revizije sa grupom odabranih političkih partija, kao i o pružanju podrške u izradi akcionih planova za rodnu ravnopravnost za političke partije.

Okrugli sto je održan u dva dijela.

U prvom dijelu predstavljeni su međunarodni standardi, trendovi i dobre prakse u oblasti političkog učešća žena i rodne ravnopravnosti u politici, a potom je održana diskusija o značaju rodnog balansa u političkom životu i konkretnim mjerama koje su preduzete od strane političkih partija u Crnoj Gori.

U drugom dijelu bilo je riječi o metodologiji, takozvanoj participativnoj rodnoj reviziji, koju je ODIHR izradio za političke stranke, kojom će se političkim partijama pomoći u vršenju procjene njihovih internih politika, struktura i aktivnosti, kao i u

otkrivanju nesvjesnih diskriminatornih praksi. Na osnovu svega prethodno navedenog biće date i preporuke za unapređenje. Sa okruglog stola je istaknut zaključak da su ženska prava i ženski glas ključni za prosperitet u regionu OEBS-a, a iskustvo je pokazalo da žene mogu da daju doprinos politici i drugim sferama života i da cijelo društvo može da ima koristi od toga.

q) Sastanak sa ekspertkinjama Misije OEBS-a u Crnoj Gori na temu razvoja metodologije za ex-post rodnu analizu zakona

Organizator: Misija OEBS-a u Crnoj Gori u saradnji sa Odborom za rodnu ravnopravnost

Učesnik: Slaven Jovanović, samostalni savjetnik u Sekretarijatu Odbora

Datum održavanja: 21. jun 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem ZOOM platforme

Misija OEBS-a u Crnoj Gori, u saradnji sa Odborom za rodnu ravnopravnost, angažovala je ekspertkinje Oliveru Komar i Sanju Elezović da izrade upitnik za ex-post rodnu analizu zakona.

Pored Odbora za rodnu ravnopravnost u procesu izrade uputnika planirano je da učestvuju Odbor za ekonomiju, finansije i budžet i Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje. Od strane OEBS-a, kao ključni zakoni u ovom procesu predloženi su: Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, Zakon o nasljeđivanju, Zakon o turizmu i ugostiteljstvu i Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju.

Ekspertkinje Olivera Komar i Suzana Elezović upoznale sa prisutne sa instrumentima za ex-post rodnu analizu i značaju instrumenata primjerom na Zakonu o poljoprivredi i ruralnom razvoju. Predstavljena su ključna pitanja koja bi trebalo da sadrži upitnik za ex-post rodnu analizu zakona i ona se odnose na: predmet zakona kojima se uređuje neka oblast, članove zakona koji mogu uticati na pristup žena ekonomskim i društvenim resursima, pristup žena odlučivanju na nacionalnom i ekonomskom nivou, podzakonska akta i dokumenta javne politike kojima se definišu mjere za sprovođenje zakona, relevantni statistički podaci i pregled literature iz oblasti koju zakon reguliše.

Ključna pitanja za ex-post rodnu analizu nakon, a koja su prepoznata kao instrument iz nadležnosti Odbora navedena su pitanja za konsultativna i/ili kontrolna saslušanja, odnosno pitanja Odbora ministarstvima zaduženim za sprovođenje zakona, kao i zaključci i preporuke Odbora koji bi se predložili Skupštini Crne Gore na usvajanje.

Kroz interaktivno održavanje sastanka kao najčešći problemi u praksi na ekonomskom i društvenom osnaživanju žena navedeni su: mali broj žena vlasnica nekretnina i imovine, nedostatak podataka od nadležnih institucija, nedovoljna nefinansijska podrška žena kada je u pitanju pristup IPA fondovima, podrška u razvoju ženskog preduzetništva, nedovoljan broj žena na rukovodećim pozicijama u ministarstvima i državnim institucijama, nedovoljan broj na rukovodećim pozicijama u javnim preduzećima i nedovoljan broj u komisijama za dodjelu IPA sredstava.

r) 31. ekonomski forum

Organizator: Fondacija instituta za Istočne Studije

Učesnici: Slaven Jovanović, samostalni savjetnik u Odboru

Datum održavanja: 06 - 08. septembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Karpač, Poljska

Ovogodišnji 31. ekonomski forum na temu: „Evropa pred novim izazovima, u trajanju od tri dana, sa više od 300 panel diskusija, okupio je preko 4000 učesnika koji su imali priliku da iznesu svoja viđenja razvoja situacije u oblastima za koje su bili prijavljeni kao učesnici.

Mnogobrojne debate, koje su obilježile prvi dan 31. ekonomskog foruma, bile su posvećene pokušaju da se na osnovu detaljnih analiza utvrde trendovi tendencije i pravci djelovanja privrednog razvoja, uprkos krizi vezanoj za kovid 19, ratu u Ukrajini, inflaciji, ograničenom pristupu sirovinama.

U svojstvu učesnika panel diskusije na temu: “Turizam – novi izazovi u sektoru 2022. godine“ predsjednik Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, Dragan Krapović je upoznao da uprkos brojnim izazovima, poput inflacije, rasta cijena goriva i rata u Ukrajini, sektor turizma nastavlja da se oporavlja. Kako se svaka kriza istovremeno može iskoristiti i kao šansa za razvoj, ocijenio je da je, kao odgovor na izazove u sektoru turizma, u narednom periodu potrebna veća fleksibilnost kod politike otkazivanja smještaja i letova, ali i fleksibilnost uopšte kada se radi o turizmu, te snažnija promocija Crne Gore na novim tržištima i opredijeljenost ka održivom turizmu, koji podrazumijeva ograničenu posjećenost i iskorišćenost resursa, uz što veće finansijske efekte.

s) Radionice na temu vizuelizacije podataka za službu Skupštine Crne Gore

Organizator: Skupština Crne Gore u saradnji sa misijom OEBS-a u Crnoj Gori

Učesnici: Mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 12. i 13. septembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, hotel Ramada

U sklopu saradnje Skupštine Crne Gore i misije OEBS-a u Crnoj Gori organizovane su radionice na temu vizuelnog predstavljanja podataka, odnosno kreiranja infografika. Na cjelodnevničkim radionicama učesnici su se uz vođstvo i instrukcije eksperta, bavili vizuelizacijom podataka, kreiranjem infografika kroz korišćenje Excel-a za izradu grafikona, Power Point-a i Adobe Illustrator-a za izradu infografika.

Prvog dana radionice predstavljeni su ciljevi kursa, metodologija, kao i opšti koncept infografika (podaci-dizajn-distribucija), sa kombinovanjem rada u softverskim alatima.

Drugog dana radionice predstavljeni su moduli korišćenje Excela u izradi grafikona – teorijski i praktični dio.

t) Sastanak u cilju pripreme Programa ekonomskih reformi Crne Gore 2023 – 2025

Organizator: Ministarstvo finansija Crne Gore i UNDP

Učesnica: Milena Gošović, savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 12. septembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, hotel Hilton

Ekonomsko upravljanje u EU podrazumijeva upravljanje procesima i politikama zemalja članica i kandidata za članstvo. Ekonomska kriza iz 2008. godine je ukazala na potrebu snažnijeg ekonomskog upravljanja i bolje koordinacije socijalnih politika između zemalja članica EU. Kao rezultat toga nastao je Evropski semestar kao godišnji okvir za integrisani nadzor i koordinaciju ekonomskih i fiskalnih politika u EU, u okviru kojeg su Nacionalni programi reformi zemalja članica obaveza.

Program ekonomskih reformi je instrument ekonomskog upravljanja u zemljama koje su kandidati za članstvo u EU od 2015. godine.

Program ekonomskih reformi za Crnu Goru je najvažniji srednjoročni dokument Crne Gore u ekonomskom dijalogu sa Evropskom unijom, koji sadrži mjere makroekonomske i fiskalne politike u kombinaciji sa strukturnim reformama. Rezultat je svih zainteresovanih strana u društvu. Priprema i implementacija PER-a je važna u ocjeni napretka Crne Gore u ispunjavanju ekonomskih kriterijuma za članstvo u EU i u pripremi izvještaja EK za Crnu Goru u procesu pregovora za članstvo u EU.

U EK ocjeni PER-a za 2022-2024. godinu prepoznati su ključni izazovi: makrofiskalni izazovi (javni dug; jačanje dugoročne održivosti javnih finansija zahtijeva poboljšanja u fiskalnom upravljanju i upravljanju javnim investicijama; Obezbijediti regulatorno okruženje pogodno za poslovanje; smanjenje veličine i obima neformalne ekonomije; stalno nepovoljni rezultati na tržištu rada potkopavaju potencijalni rast i poboljšanje životnog standarda) i strukturni izazovi: (povećanje zaposlenosti, posebno žena i mladih, i rješavanje dugotrajne nezaposlenosti; jačanje regulatornog okruženja i smanjenje neformalnosti u privredi). U skladu sa tim a na osnovu zaključaka sa zajedničkog sastanka ministarskog dijaloga iz maja 2022. godine za izradu PER-a za 2023-2025. godinu date su i makrofiskalne preporuke i preporuke za strukturne reforme u cilju suočavanja i adekvatnog odgovora na izazove.

Učesnici sastanka su upoznati sa strukturom PER-a za period 2023-2025. godine, koji obuhvata: Opšti okvir i ciljeve, implementaciju smjernica politike, makroekonomski okvir, fiskalni okvir, strukturne reforme 2023-2025. godine, troškove i finansiranje strukturnih reformi, institucionalna pitanja i uključenost stejkholdera.

U skladu sa novim nacrtom smjernica za izradu PER-a za period 2023-2025. godine, strukturne reforme obuhvataju sljedeće oblasti: Upravljanje javnim finansijama, zelena tranzicija, digitalna transformacija, poslovni ambijent i smanjenje neformalne ekonomije, istraživanje, razvoj i inovacije, reforme za ekonomsku integraciju, reforma energetskog tržišta, reforma tržišta saobraćaja, poljoprivreda industrija i usluge, obrazovanje i vještine, zapošljavanje i tržište rada, socijalna zaštita i inkluzija, kao i sistem zdravstvene zaštite.

Istaknuto je da PER može da sadrži najviše 20 reformskih mjera u 13 reformskih oblasti. Kod izbora pojedinačne mjere treba poći od preporuka sa ministarskog sastanka sa EU, strateških dokumenata CG i EU, prepoznatih ključnih izazova, identifikovanih ostalih izazova konkurentnosti, analiziranih prepreka u okviru svake od 13 reformskih oblasti kako bi se odgovorilo na ključne izazove.

u) Međunarodna konferencija na temu „Jedno tržište za post-covid oporavak: podrška Višegradske četvorke promociji zajedničkog regionalnog tržišta zemalja Zapadnog Balkana“

Organizator: Crnogorska panevropska unija

Učesnici: Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 15. septembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, hotel Podgorica

Međunarodna konferencija „Jedno tržište za post-covid oporavak: podrška Višegradske četvorke promociji zajedničkog regionalnog tržišta zemalja Zapadnog Balkana“ organizovana je u cilju promovisanja projekta zajedničkog tržišta za post-covid oporavak i doprinošenja povezivanju različitih sudionika u ovim zemljama odnosno regionima. U uvodnom dijelu konferencije učesnicima su se obratili: Boris Gandel, ambasador Republike Slovačke u Crnoj Gori, a u ime Međunarodnog Višegradskog fonda, Snežana Radović, u ime Ministarstva vanjskih poslova i dr Gordana Đurović, predsjednica Crnogorske panevropske unije, kao i predstavnik Ministarstva vanjskih poslova Crne Gore.

Tokom prvog panela na temu „Višegradska grupa: od CEFTA do jedinstvenog tržišta Evropske unije, naučene lekcije za Zapadni Balkan (WB6)“, učesnicima su se obratili predstavnici Slovačke, Češke, Mađarske i Poljske, dok su tokom drugog panela na temu „Zapadni Balkan: od CEFTA 2006. godine do jedinstvenog tržišta Evropske unije, preko Akcionog plana za Zajedničkog regionalno tržište ili Inicijative Otvoreni Balkan?“ govorili predstavnici Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Kosovo, Crne Gore, Sjeverne Makedonije i Srbije.

U drugom dijelu konferencije prezentovan je video o projektu i njegovim rezultatima. Na kraju konferencije usvijene su zaključne ocjene i iznesene preporuke za budući period.

v) Prvi i Drugi sastanak Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje na temu: “Izazovi – turistička sezona 2022. godine“

Organizator: Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora, Marija Perović i Milena Gošović, samostalne savjetnice u Odboru

Datum održavanja: 2. avgust i 19. septembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Budva, sala skupštine Opštine i Kolašin, hotel „Bianka“

Sastanci Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje na temu „Izazovi – turistička sezona 2022. godine“, koji su održani u Budvi i Kolašinu, bili su prilika da članovi Odbora, predstavnici Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, predstavnici nadležnih državnih institucija, predstavnici lokalnih samouprava i različitih udruženja razgovaraju o svim važnim temama u vezi sa stanjem turizma u Crnoj Gori.

Na sastanku koji je održan 2. avgusta u Budvi govorilo se o turističkoj sezoni na jugu Crne Gore, o pripremama za sezonu, o izazovima sa kojima se turistički poslenici suočavaju, o problemima koji se ponavljaju iz sezone u sezonu, o potencijalnim načinima za njihovo rješavanje.

Na kraju Prvog sastanka konstatovano je sljedeće:

- ❖ Turistička sezona je uspješna ali je neophodno raditi na daljem unaprjeđenju u ovoj oblasti;
- ❖ Regionalni mediji su nanijeli određenu štetu sezoni neadekvatnim prenošenjem pojedinih izjava;
- ❖ Problem je evidencija turista koja treba da bude dostupna u realnom vremenu;
- ❖ Neophodno je uspostaviti jedinstvenu metodologiju praćenja turista i prihoda;
- ❖ Boravišna taksa je naplaćena u Budvi za 46% više nego u prethodnom periodu, dok po drugim pokazateljima ima manje gostiju, zato je potrebno sprovesti jedinstvenu analizu tržišta,
- ❖ Neophodno je povećati budžet Nacionalne turističke organizacije u narednoj godini,
- ❖ Boravišna taksa, članski doprinos, turistička taksa predstavljaju namjenske prihode i zato je potrebno postupati u skladu sa Zakonskim odredbama po ovom pitanju,
- ❖ Potrebno je nadalje pratiti i rješavati pitanje erozije Ade Bojane;
- ❖ Koordinacija državnih i lokalnih inspeksijskih službi treba da se unaprijedi;
- ❖ Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini potrebno je u potpunosti primjenjivati jer je javno zdravlje prioritet;
- ❖ Dostupne resurse je neophodno održivo koristiti;
- ❖ Uspostavljanje linijskog pomorskog saobraćaja je održivo rješenje;
- ❖ Neophodno je unaprjeđenje saobraćajne i komunalne infrastrukture;
- ❖ Obavezno je postavljanje limitatora buke u lokalima koji emituju muziku,
- ❖ Lokalne samouprave ne mogu da se pripreme lako za kvalitetnu uslugu šest puta većeg obima od redovnog, zato je neophodno na vrijeme predložiti mjere za ublažavanje evidentnih problema,
- ❖ Pitanje uspostavljanja brze saobraćajnice je potrebno detaljno raspraviti;
- ❖ Pitanja infrastrukture, buke, odlaganja otpada, određivanja privremenih lokacija, usluge izdavanja privatnog smještaja će biti predmet daljeg interesovanja Odbora;
- ❖ Neophodna je revizija zakonskih rješenja u Zakonu o turizmu i ugostiteljstvu, Zakonu o turističkim organizacijama i Zakonu o strancima.

Na Drugom sastanku koji je održan 19. septembra u Kolašinu predstavljani su uporedni rezultati ljetnje turističke sezone 2022. godine, kao i različiti izazovi koji opterećuju razvoj turističke djelatnosti u opštinama na sjeveru, a koji se u najbitnijem mogu svesti na: nedostatak kvalifikovanog stručnog kadra u oblasti turizma i ugostiteljstva; neadekvatne uslove rada lokalnih turističkih organizacija, prisutnu sivu ekonomiju u privatnom smještaju, nekoordinisan rad lokalnih i inspeksijskih službi, opredijeljenost finansijskih sredstava za opštine na sjeveru države; potrebu za snažnijom građevinskom i turističkom inspekcijom, zaštitu životne sredine usljed korišćenja džipova i kvadrova kroz planinu, kao i ostvareni prihodi lokalnih samouprava od upotrebe istih, probleme sa putnom infrastrukturom, snabdijevanje strujom, loša pokrivenost internetom i signalom mobilnih operatora, avio dostupnost na sjeveru, nedostatak komunikacije nadležnih organa sa predstavnicima UNESCO-a, nedostatak hotela visoke kategorije, rješavanje problema odlaganja otpada, problem sa vodosbdijevanjem uzrokovan prekomjernom izgradnjom objekata za izdavanje, održavanje puteva u zimskim uslovima, kao i mnogi drugi problemi koji se ponavljaju, a potrebno ih je sistemski rješavati.

Zaključci koji su obilježili Drugi sastanak Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, sadržani su u sljedećem:

- ❖ Turizam ima trend rasta u sjevernom regionu;
- ❖ Seoski turizam je značajan oblik turizma;
- ❖ Potrebno je sprovoditi infrastrukturne projekte;
- ❖ Izgradnja auto-puta će donijeti značajne rezultate, kao i izgradnja puta ka Gusinju;
- ❖ Usvojeni budžet je potrebno u potpunosti realizovati.

Na kraju je ukazano da će nakon sastanaka održanih u oba regiona Crne Gore Odbor sazvati sjednicu na kojoj će održati kontrolno saslušanje predstavnika relevantnih institucija u oblasti turizma i u vidu zaključaka sumirati prikupljene informacije.

w) Sastanak sa predstavnicima SIGMA

Organizator: SIGMA u saradnji sa Državnom revizorskom institucijom

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Slaven Jovanović samostalni savjetnik u Odboru

Datum održavanja: 20. septembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Skupština Crne Gore, Podgorica

Članica Odbora, poslanica Jovanka Laličić održala je sastanak sa ekspertima SIGMA-e povodom sprovođenja ocjene saradnje sa ključnim spoljnim zainteresovanim stranama, a u kontekstu izrade narednog Strateškog plana razvoja Državne revizorske institucije za period 2023 – 2027.

Eksperti SIGM-e, koji su prisustvovali sastanku, bili su: Bianka Breteke i Martin Sinklar. Tokom sastanaka, između ostalog, razgovarano je o - iskustvima u dosadašnjoj saradnji sa Državnom revizorskom institucijom, razmatranju revizorskih izvještaja na sjednicama odbora, odnosu poslanika/ca prema ključnim revizorskim nalazima i preporukama, mogućnostima za dalje unapređenje saradnje, revizijama finansija i pravilnosti, kao i revizijama uspjeha, rodnoj dimenziji revizija u smislu efikasnosti institucionalizovanja rodne ravnopravnosti u politikama, programima i slično.

Kroz korisnu razmjenu informacija učesnika, u kontekstu unaprjeđenja odnosa između Državne revizorske institucije i skupštinskog radnog tijela, Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, kao neki od načina koje treba razmotriti u cilju jačanja buduće saradnje, odnosili su se na: proširenje izrade izvještaja na oblast poljoprivrede i prostornog planiranja, ograničenost rokova za realizaciju preporuka za subjekte revizije, razumljivost sadržine preporuka ljudima, bez obzira na struku i znanje, organizovanje javne rasprave ili dostavljanje nadležnim institucijama tekst Strateškog plana razvoja DRI, kako bi se na vrijeme mogle dati adekvatne preporuke i sugestije.

x) Webinar na temu: “Da li je slobodan protok električne energije moguć u budućnosti, odnosno da li je riječ o sljedećem velikom dostignuću u distribuciji električne energije“

Organizator: Udruženje evropskih distributera električne energije - E.DSO

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 22. septembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Putem ZOOM platforme

Udruženje evropskih distributera električne energije - E.DSO organizovalo je webinar na temu "Da li je slobodan protok električne energije (Open Source) moguć u budućnosti, odnosno da li je riječ o sljedećem velikom dostignuću u distribuciji električne energije".

Webinar je organizovan u cilju nalaženja odgovora na pitanja da li je otvoreni sistem, koji se uspješno sprovodi u brojnim biznis sektorima, moguće sprovesti i u oblasti energetike sa podjednakim uspjehom i da li je Open Source sistem koji bi poremetio već uspostavljeni način funkcionisanja u ovoj oblasti ili bi uslovio jaču saradnju među sudionicima sistema.

Predavači na webinaru su bili profesori sa Univerziteta Aachen, Njemačka, predstavnici Evropske komisije, organizacija GE DIGITAL i Digital4Grids.

Tokom webinara ukazano je na sve potencijalne opasnosti koje bi sistem Open Source mogao da proizvede, bilo je riječi o preprekama ka punoj implementaciji ovakvog pristupa uzimajući u obzir poteškoće koje nastaju usljed energetske krize na globalnom nivou, postavljena su ključna pitanja o održivosti i isplativosti uspostavljanja ovakvog sistema distribucije električne energije. Na kraju webinara predstavljena je platforma viđenja načuna funkcionisanja otvorenog sistema (Open Source) i njegovim pozitivnim, ali i negativnim implikacijama po funkcionisanje distributivne mreže i rad operatera.

y) Evropska nedjelja održive energije 2022 (EUSEW)

Organizator: Evropska komisija

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 26 - 30. septembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Putem ZOOM platforme

Evropska nedjelja održive energije 2022 (EUSEW) održana je od 26. do 30. septembra 2022. godine, u hibridnom formatu na način da su se paneli sa predavačima na date teme bili organizovani u Briselu, dok su se učesnici javljali online, putem zoom platforme. Panelisti na Konferenciji su bili predstavnici institucija EU i nacionalnih parlamenata iz oblasti energetike, kao i akademci i eksperti iz ove oblasti.

Prvog dana Konferencije bilo je riječi o zelenoj i digitalnoj energetskej tranziciji u Evropi, sa naročitim akcentom na angažovanje mladih u tom procesu. Konferenciju je otvorio evropski komesar za energetiku Kadri Simson. Zatim su, putem debate sa ambasadorima zemalja EU, predstavljeni prioriteti u oblasti energetske politike na putu ka održivoj energiji. Posebna pažnja je posvećena dosadašnjoj omladinskoj politici u oblasti energetike i načinima kako da udio mladih prilikom kreiranja i donošenja odluka u ovoj oblasti bude veći. Bilo je riječi o tome kako mladi vide budućnost u oblasti

enegetike 20 godina od sada, kao i kako, putem održivog razvoja, obezbijediti energetska nezavisnost na tlu Evropske unije.

Drugog dana Konferencije predstavljen je REPowerEU plan kao ključni korak koji EU planira da napravi na putu ka zelenoj energetska tranziciji, a naročito na putu smanjenja zavisnosti od fosilnih goriva. Na prvom panelu čija je tema bila „Brzi način ka isplativoj, bezbjednoj i održivoj energiji, s posebnim akcentom na Zeleni dogovor (Green Deal), predstavnici EU i nacionalnih parlamenata govorili su o neophodnim koracima koje potrebno preduzeti radi što brže transformacije sadašnjeg energetska sistema. Na drugom panelu je naročito bilo riječi o REPowerEU planu kao modelu koji nudi uštedu električne energije, diversifikuje i gradi zeleniji EU energetska sistem, o ambicioznim ciljevima koji se njime teže postići i o sredstvima kako obezbijediti da se ovaj plan i uspješno realizuje. Na trećem panelu je analizirano koji su to inovativni načini koji bi pospješili proces dekarbonizacije kojem Evropa teži i ukazano je na značaj još većeg ulaganja u digitalizaciju energetska mreža. Na posljednjem panelu drugog dana Konferencije tema je bila „Energetska tranzicija, digitalizacija i sajberbezbjednost“ i panelisti su ukazali na aktivnosti koje je potrebno sprovesti kako bi digitalizacija bila bezbjedna.

Trećeg dana Konferencije precizirane su konkretne inicijative koje treba da pospiješe tranziciju ka održivoj energiji u Evropi, koje bi istovremeno omogućile značajne uštede enrgije širom evropskog kontinenta. Takođe, bilo je riječi o načinima kojima bi se najefikasnije ostvarili ciljevi postavljeni u REPowerEU planu i Fit for 55 Inicijativi. Na prvom panelu „REPowerEU plan: privlačenje investicija i osnaživanje građana“ akcentovan je značaj energetska efikasnosti radi ciljeva postavljenih u okviru REPowerEU plana. Na drugom panelu Konferencije predstavljeni su konkretni primjeri kako izbacivanje iz upotrebe fosilnih goriva, isplativa dekarbonizacija i jačanje energetska sigurnosti idu ruku-pod-ruku sa povećanjem energetska efikasnosti. Na trećem panelu „Kreiranje solarnog doba: implementacija EU solarne strategije“ analiziran je značaj solarnih panela u procesu energetska tranzicije u EU, kao i prepreke koje potencijalno mogu otežati punu primjenu EU solarne strategije. Na posljednjem panelu istaknuto je na koji način energetska sistem EU zasnovan na principima održivosti može postati otporan na sve izazove ulaganjem u znanje, ljude, vještine i inovacije.

Četvrtog dana Konferencije je bilo riječi o tome kako omogućiti energetska tranziciju koja će biti fer prema potrošačima i kako ubrzati proces dekarbonizacije s obzirom na brojne prepreke ka tom cilju. Na prvom panelu „Rješenja za energetska krizu na lokalnom nivou, podizanje nivoa svijesti građana o značaju održive energije počev od lokalnih zajednica“, predstavljeni su benefiti i izazovi koje proces energetska tranzicije nosi. Na drugom panelu „Međunarodna saradnja radi jačanja energetska otpornosti i ubrzanja procesa dekarbonizacije“ prikazane su mogućnosti saradnje zemalja Evrope sa drugim susjednim zemljama, a u cilju pronalaženja rješenja za globalne probleme. Na trećem panelu „Izazovi u cilju dekarbonizacije industrije u EU“ ukazano je na korake koje je potrebno preduzeti kako bi se proces dekarbonizacije uspješno realizovao u Evropi. Na posljednjem panelu su sumirani rezultati rada tokom Evropska sedmice održive energije, postavljeni su pravci djelovanja u budućem kako kratkoročnom tako i dugoročnom periodu, kao i ciljevi koji se teže postići, iznesene su preporuke i predloženi zaključci.

Svi panelisti i učesnici u diskusijama saglasili su se da je proces zelene tranzicije i podsticanja razvoja održive energije proces koji je nezaustavljiv i koji je naročito stigao u centar većeg interesovanja stručne i političke javnosti nakon energetske krize uzrokovane ratom u Ukrajini, kada je naročito postalo jasno koliko je energetska nezavisnost preduslov ne samo napretka nego i opstanka i da je razvoj energetike zasnovane na principima održivosti jedini način da se to i postigne.

z) Obuka na temu: „Vještine pregovaranja“

Organizator: Biro za upravljenje ljudskim resursima Skupštine Crne Gore

Učesnici: Slaven Jovanović, samostalni savjetnik u Odboru

Datum održavanja: 26. i 27. septembar 2022. godine

Mjesto održavanja: hotel Ramada, Podgorica

Polaznici, tokom prvog dana obuke, pored upoznavanja sa istorijom nastanka pregovaranja i definicijom ovoga termina, stekli su znanje u razlikovanju distributivne (win – lose) i integrativne (win – win) vrste pregovaranja, uz primjenu interaktivne i interesantne praktične vježbe koja je sadržala sve vrste pregovaranja. Takođe, polaznici su se upoznali sa elementima i stilovima pregovaranja, pomoću kojih je lakše identifikovati stil koji karakteriše pregovarača.

„Procesi pregovaranja“, bila je jedna je od sadržaja Agende posljednjeg dana obuke. U kontekstu toga, navedena su tri procesa pregovaranja i to: priprema pregovaranja, tok pregovaranja i proces nakon pregovaranja. Za sva tri procesa predstavljene su najvažnije metode koje se koriste u praksi. Pored toga, polaznici su se upoznali sa prepoznavanjem pregovora sa teškim učesnicima, ishoda pregovora sa takvim učesnicima i predstavljeni su savjeti koji mogu biti od koristi za jednostavnije pregovaranje.

aa) Radionica Inter pares projekta u okviru prioriteta 1 za jačanje nadzornih mehanizama i kapaciteta „Podrška za unaprjeđenje procedura Službe Skupštine za upravljanje i praćenje zahtjeva poslanika za dostavljanje službenih materijala i poslanička pitanja“

Organizator: Međunarodni institut za demokratiju i izbornu asistenciju (IDEA) i Inter Pares

Učesnici: Milena Gošović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 27. i 28. septembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Plava sala Skupštine Crne Gore

Radionica u okviru Inter Pares projekta za službenike u sekretarijatima odbora održana je 27. i 28. septembra 2022. godine i organizovana je u cilju da se podrži Služba Skupštine u pripremi procedure za jednostavnije podnošenje zahtjeva za dostavljanje informacija od strane izvršne vlasti i za unaprjeđenje praksi za praćenje blagovremenih i sveobuhvatnih odgovora, kao i u izradi modela ili obrasca za postavljanje poslaničkih pitanja.

Predavač u okviru Inter Pares projekta bili su: G-din *Theocharis Konstantatos* iz Parlamenta Republike Grčke, g-đa Katharina Würzner iz Parlamenta Republike Austrije i službenici Skupštine Crne Gore.

Kontrolna funkcija i sposobnost parlamenta da poziva ministre na odgovornost zavisi od njegovih mehanizama i mogućnosti da dobije pravovremene, tačne i sveobuhvatne informacije od vlade, državnih organa i privatnog sektora i drugačije je uređena u svakom parlamentu.

Predstavnici parlamenata Austrije i Grčke su nam predstavili rad svojih parlamenata na ovu temu. Mehanizmi za postavljanje pitanja ministrima su različiti i obuhvataju parlamentarne debate, interpelacije, pisana i usmena pitanja. Predstavnik Parlamenta Republike Grčke je objasnio da je karakteristika njihovog sistema da je veoma birokratizovan i da se sva pitanja upućuju preko posebne kancelarije u suprotnom pitanje neće biti formalno upućeno Ministarstvu. Rok za dostavljanje pisanog pitanja je 25 do 30 dana i ukoliko se rok ne ispoštuje poslanik može tražiti da se pisano pitanje pretvori u interpelaciju kako bi dobio odgovor. Pitanja moraju biti konkretna i direktna, najduže na jednoj strani i najviše dva pitanja. Sva pitanja se objavljuju na internet stranici.

Predstavnica Parlamenta Austrije je objasnila da u njihovom parlamentu takođe postoji posebna kancelarija koja se bavi pitanjima parlamentarne kontrole i preko koje se isključivo šalju sva pitanja. Pitanja se objavljuju na internet stranici. Svaki proces počinje u pisanom obliku. Za usmena pitanja potrebno je proslijediti tri dana unaprijed u pisanoj formi, dok je za pisana pitanja potrebno da ista iniciraju pet poslanika i rok za dostavljanje odgovora je dva mjeseca. Na osnovu razmjene iskustva preporuke za unapređenje kontrolne funkcije Parlamenta Crne Gore su da treba da se doradi član 50 Poslovnika, kojim bi se zahtjev za dostavljanje pitanja formalizovao i uređio tako da bude jasan i sažet, da pitanja budu konkretna i upućena konkretnom pojedincu, sa objašnjenjem zašto je pitanje poslato. Takođe, treba da postoji konkretna služba preko koje će se slati svaki zahtjev, koji će imati svoj broj i pečat i da pitanja budu uređena u bazi podataka i dostupna na internet stranici.

bb) Sastanak u cilju pripreme i organizacije tematskih radionica namijenjenih radnim tijelima Skupštine Crne Gore

Organizator: Skupština Crne Gore u saradnji sa misijom OEBS-a u Crnoj Gori

Učesnici: Mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, Milena Gošović i Slaven Jovanović samostalni savjetnici u Odboru

Datum održavanja: 3. oktobar 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem ZOOM platforme

Sastanak u organizaciji misije OEBS-a u Crnoj Gori radi pripreme i organizacije tematskih radionica namijenjenih radnim tijelima Skupštine Crne Gore (online), održan je uz prisustvo Ane Krušić, koordinatorke za projekte misije OEBS-a u Crnoj Gori, predstavnika Sekretarijata Odbora za turizam poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet i Odbora za evropske integracije i ekperata za teme iz oblasti pregovaračkih poglavlja 11, 13 i 27. Planirane radionice bi se sprovele na osnovu ranije pripremljenog Plana aktivnosti Skupštine Crne Gore sa

misijom OEBS-a u Crnoj Gori. Cilj sastanka je bio utvrđivanje tema koje bila predmet ovih radionica, a tiču se gore pomenutih poglavlja, kao i dinamike realizacije radionica i obuka. Predloženo je da se tokom novembra 2022. godine održe dvije radionice od po dva radna dana, na sljedeće teme:

- Životna sredina - implementacija zakonodavstva;
- Upravljanje otpadom i opasni otpad;
- Zelena ekonomija;
- „Klimatske promjene i energetska efikasnost” - uz osvrt na primjenu Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena;
- Poglavlje 13 - Ribarstvo - upoznavanje sa praksama EU - uz osvrt na primjenu Zakona o zaštiti morske sredine;
- Harmonizacija sa EU Acquis-em u okviru Poglavlja 27 - Životna sredina i klimatske promjene i Poglavlje 13 - Ribarstvo.

Realizacija preostalih obuka sprovodila bi se tokom 2023. godine. Imajući u vidu povezanost tema radionica, predloženo je da se u rad uključe i Odbor za ekonomiju, finansije i budžet i Odbor za evropske integracije. Radionice su prije svega namijenjene službenicima u sekretarijatima Odbora. Planiran je i dio koji će biti namijenjen poslanicima, a realizovaće se shodno interesovanjima i prijavi učešća poslanika.

cc) Konferencija „Najdjelotvorniji i najefikasniji načini za postizanje potpune dekarbonizacije u Evropi“

Organizator: Evropska mreža operatora prenosnih sistema električne energije

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 6 i 12. oktobar 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem ZOOM platforme

Konferencija „Najdjelotvorniji i najefikasniji načini za postizanje potpune dekarbonizacije u Evropi“ organizovana je online u vidu pripremnog sastanka 6. oktobra i tri dana webinaru od 10. do 12. oktobra 2022. godine. Služba Sekretarijata Odbora prisustvovala je pripremnom sastanku i webinaru organizovanom 12. oktobra. Na pripremnom sastanku učesnici su upoznati sa temama koje će biti predmet webinaru, kao i sa metodologijom i dinamikom rada. Ukazano je na značaj koji održavanje ove Konferencije ima u trenutku dešavanja energetske krize na globalnom i nivou i bitnost pronalazjenja najboljih i najučinkovitijih načina za uspostavljanje dekarbonizovanog, bezbjednog i održivog energetskeg sistema.

Tokom trećeg dana Konferencije, kojem su prisustvovala (online) sekretarka Odbora i samostalna savjetnica u Odboru, organizovana su tri webinaru na kojima je, uz sumiranje tema o kojima je bilo riječi prvog i drugog dana Konferencije, bilo je riječi i o: načinima obezbjeđivanja energetske sigurnosti u svijetlu energetske krize, o modelima za uspostavljanje fleksibilnosti u oblasti energetike kao ključnom faktoru za omogućavanje sistema zasnovanog na principima održivosti, o oblicima tržišta koji bi ispunili zahtjeve za uspostavljanje dekarbonizovanog evropskog ekonomskog sistema i na kraju je bilo riječi o izazovima i potencijalnim teškoćama koje bi se mogle pojaviti na putu uspostavljanja jakog energetskeg sistema u Evropi utemeljenog na principima dekarbonizacije.

Na kraju Konferencije je usvojen i završni dokument u kome je predstavljena sveobuhvatna vizija razvoja energetskog sistema zasnovanog na principima održivosti. Ovaj dokument obuhvata prethodno kreiran desetogodišnji plan razvoja (TYNDP), RDI mapu puta, naučna dostignuća koja je potrebno doseći u ovoj oblasti, tehnološka dostignuća, inovacije, kao i izazove na tom putu i predstavlja orijentir kako uspostaviti održiv, isplativ i otporan energetski sistem.

dd) Radionice na temu vizuelizacije podataka za službu Skupštine Crne Gore

Organizator: Skupština Crne Gore u saradnji sa misijom OEBS-a u Crnoj Gori

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 10. i 11. oktobar 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, hotel Ramada

U sklopu saradnje Skupštine Crne Gore i misije OEBS-a u Crnoj Gori organizovane su radionice na temu vizuelnog predstavljanja podataka, odnosno kreiranja infografika. Na cjelodnevnom radionicama učesnici su se uz vođstvo i instrukcije eksperta iz ove oblasti, bavili vizuelizacijom podataka, kreiranjem infografika kroz korišćenje Excel-a za izradu grafikona, Power Point-a i Adobe Illustrator-a za izradu infografika. Tokom prve dvije radionice, održane tokom septembra 2021. godine, učesnici su se upoznali sa radom u Excel-u i Power Point-u.

Na trećoj i četvrtoj radionici, koje su nastavljene tokom oktobra 2022. godine, polaznici su se upoznali sa korišćenjem Adobe Illustratora u izradi grafikona, kombinacijom teorijskog predstavljanja ove aplikacije i praktičnim radom učesnika u Illustratoru.

ee) Međunarodna konferencija zdravstvenog turizma u Crikvenici - Crikvenica International Health Tourism Conference (CIHT) (online)

Organizator: Grad Crikvenica

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 20. i 21. oktobar 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem ZOOM platforme

10. Međunarodna konferencija zdravstvenog turizma u Crikvenici - 10. Crikvenica International Health Tourism Conference (CIHT) održana je 20. i 21. oktobra u hibridnom formatu – istovremeno u Hotelu Omorika u Crikvenici i online. Prva Međunarodna konferencija zdravstvenog turizma održana je u cilju obilježavanja 125 godina turizma u Crikvenici, a ove godine proslavlja svoj jubilej. Kroz deset godina održavanja ova Konferencija nametnula se kao relevantna konferencija o zdravstvenom turizmu u regionu. Ova dvodnevna kongerencija okupila je relevantne predavače iz regiona i Evrope specijalizovanih za oblasti medicine, turizma i ekonomije, a koji su predstavili nove trendove u oblastima medicine i turizma. Teme koje su dominirale ovogodišnjom Konferencijom bile su: brendiranje, marketing, zdravlje, turizam. Takođe, na Konferenciji je bilo riječi o: strategijama tržišnog pozicioniranja ustanova i

organizacija u zdravstvenom turizmu, promijenjenom iskustvu pacijenata nakon pandemije, osiguranju za zdravstveni turizam, privatnim ulaganjima u zdravstvenu njegu, digitalnom marketingu u zdravstvenom turizmu.

Jubilarna 10. CIHT Konferencija rezultat je uspješne saradnje četiri ključne organizacije za zdravstveni turizam Kvarnera: Turističke zajednice Grada Crikvenice i Klastera zdravstvenog turizma Kvarnera kao organizatora te Thalassoterapije Crikvenica i Termi Selce kao suorganizatora.

Međunarodna konferencija zdravstvenog turizma u Crikvenici daje značajan doprinos u pronalaženju najboljih načina za primjenu postojećih znanja, iskustava i trendova u praksi i ukazuje na stratešku važnost razvoja zdravstvenog turizma za ukupan razvoj turističke privredne grane neke države.

ff) Obuka na temu: „Coaching“

Organizator: Biro za upravljanje ljudskim resursima u Skupštini Crne Gore

Učesnici: Slaven Jovanović, saradnik u odboru

Datum održavanja: 21. oktobar 2022. godine

Mjesto održavanja: Plava sala u zgradi Skupštine Crne Gore

Obuka je imala za cilj da polaznike upozna sa osnovnim karakteristikama koučinga, njegovim elementima i vrstama (od individualnog do „burnout koučinga“), preduslovima za uspješan koučing koje je moguće primijeniti u svom poslovanju. Takođe, predstavljeni su načini neverbalne komunikacije tokom bilateralnih susreta na osnovu kojih je moguće prepoznati dominantan stav jedne strane u odnosu na drugu.

U drugom djelu obuke prezentovani su najvažniji etički rizici i dileme, povezanost koučinga sa timskim radom, principi integrisanog koučinga i motivacije kao ključne komponenta koučinga. Obuka je bila praćena zajedničkim praktičnim aktivnosti, zahvaljujući kojima su polaznici mogli bolje da prepoznaju sve elemente koji su bili predstavljeni u teorijskom djelu.

gg) Šesta „Platforma za tranziciju ka održivoj, klimatski-neutralnoj ekonomiji u Evropi“

Organizator: Evropska komisija

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 24. i 25. oktobar 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem ZOOM platforme

Platforma za tranziciju ka održivoj, klimatski-neutralnoj ekonomiji u Evropi je ključni instrument kako država članica Evropske unije tako i država susjeda EU koji svim zainteresovanim subjektima pruža vođstvo, znanje i neophodne informacije na putu tranzicije država članica EU ka održivoj, klimatski-neutralnoj ekonomiji u Evropi. Ova platforma je osnovana 2020. godine sa ciljem pomoći državama koje su najviše pogođene tranzicionim procesom, istovremeno pružajući kako tehničku podršku i savjete, tako i potrebno znanje i iskustvo najboljih praksi iz ove oblasti, naročito državama i regionima posebno zavisnim od uglja. Platforma organizuje periodične

konferencije i događaje na kojima se okupljaju finansijski djelatnici, društveni partneri, predstavnici biznisa, omladinske organizacije i stručnjaci za oblast tranzicije kako bi se iznijeli svi problemi koji se javljaju na putu ka održivoj, klimatski – neutralnoj ekonomiji, izazovima, potrebama i potencijalnim rješenjima. Rad Platforme se nadovezuje na rad Inicijative za regione uglja koji su u procesu tranzicije i na proširuje njeno djelovanje.

Tokom dvodnevnog održavanja ove Konferencije (koja je održana u hibridnom formatu) ukazano je na ključne aktuelne izazove u oblasti energetike i ukupnog procesa zelene tranzicije. Prvi i možda najveći izazov svakako je svakodnevni rast cijena energenata, što može proizvesti osiromašenje brojnih domaćinstava i smanjenje konkurentnosti brojnih biznisa. S tim u vezi, naglašeno je da je jedini način smanjenja zavisnosti od fosilnih goriva i opasnosti ucjenjivanja treće strane zbog te zavisnosti, ubrzanje procesa prelaska ka održivoj, klimatski-neutralnoj ekonomiji u Evropi. Takođe, istaknuto je da se proces tranzicije mora realizovati na način da ne proizvede bilo čiju ugroženost i da će, u tom cilju, biti donesene brojne preporuke koje će biti upućene Savjetu EU i Skupštini EU. Osim preporuka, u okviru ukupnog mehanizma tranzicionog procesa, biće izvojena velika sredstva kako bi ovaj proces nio zaokružen uspješno, kako bi omogućio otvaranje novih radnih mjesta i stvaranja novih mogućnosti i kako bi negativne posljedice istog bile svedene na najmanju moguću mjeru.

hh) Konferencija „Vodeća uloga Mediterana u pospješivanju i jačanju saradnje radi očuvanja prirode i biodiverziteta“

Organizator: Zajednica za zaštitu biodiverziteta Mediterana

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 2-4. novembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Brisel, Belgija

Zajednica za zaštitu biodiverziteta Mediterana je organizovala trodnevnu interaktivnu Konferenciju „Vodeća uloga Mediterana u pospješivanju i jačanju saradnje radi očuvanja prirode i biodiverziteta“, a u cilju prezentovanja rezultata višegodišnjeg rada na projektu „Mediteranska zajednica za zaštitu biodiverziteta“, uključujući instrumente, iskustva, naučene lekcije i najbolje prakse država članica Zajednice, kao i doprinošenja zaštiti biodiverziteta u regionu Mediterana i ostvarenja zadataka agende iz oblasti borbe protiv negativnih posljedica klimatskih promjena. Projekat „Mediteranska zajednica za zaštitu biodiverziteta“ finansira se iz sredstava InterregMED Evropske unije i očekuje se mogućnost nastavka projektnih aktivnosti kroz podršku upravljanju SAIS-EBSA. Ovaj projekat doprinosi definisanju modela upravljanja morskim zaštićenim područjima i u Crnoj Gori i podizanju kapaciteta zainteresovanih strana za različite teme povezane sa morskim zaštićenim područjima, kao što su klimatske promjene, otpad u moru i upravljanje. Takođe, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma Crne Gore je pokrenulo razmatranje zajedničkog upravljanja prekograničnim područjem ekološki ili biološki značajnog područja za Južni Jadran/sjeverni dio Jonskog mora (SAIS-EBSA) kroz uključivanje Regionalnog centra za posebno zaštićena područja Mediterana (Barselonska konvencija), kao dio ovog projekta. U okviru projekta je postignut još jedan značajan rezultat: Posebni rezervat prirode „Tivatska solila“ kojim upravlja JPMD, uvršten je u Katalog najboljih praksi obnove Mediterana u dijelu upravljanja obalnim područjima i pružanja najboljih praksi restauracije područja.

Učesnici Konferencije su bili brojni, a među njima su bili i menadžeri za oblast biodiverziteta, prostorni planeri, istraživači, donosioci odluka, predstavnici organizacija iz oblasti biodiverziteta i klimatskih promjena, predstavnici lokalnih, regionalnih i državnih institucija, kao i svi pojedinci i organizacije zainteresovane za zaštitu biodiverziteta i održivi razvoj uopšte.

Mr Milena Kapa, sekretarka Odbora, uzela je učešće kao panelista trećeg dana Konferencije, na temu „Rješenja za unaprjeđenje politike očuvanja biodiverziteta Evropske unije“. Učesnike Konferencije je upoznala sa aktivnostima koje su u Crnoj Gori realizovane oblasti zaštite morskih područja i informisala da je Vlada Crne Gore proglasila tri zaštićena morska područja: „Platamuni“, „Katič“ i „Stari Ulcinj“. Govorila je o izazovima sa kojima se Crna Gora suočava u ovoj oblasti, sa prijetnjama po morsko područje u Crnoj Gori (kao što su: brodograđište u Bijeloj, uticaj kruzing turizma na osjetljiva područja kao što je Kotor-Risan, planirane izgradnje luka, istraživanje nafte i gasa), ali i predstavila potrebe države radi unaprjeđenja stanja u ovoj oblasti – sektorska integracija i vertikalna koordinacija.

Na kraju Konferencije je zaključeno da je obezbjeđenje dobrog ekološkog statusa morskog biodiverziteta u Sredozemlju prioritet EU u evropskim vodama da je Regionalna morska konvencija Ujedinjenih nacija za Sredozemno more ključni dodatak inicijativama Evropske unije jer pokreće zemlje koje nisu članice Evropske unije da koriste globalna sredstva i ciljne vrijednosti za upravljanje biodiverzitetom i očuvanje biodiverziteta. Ukazano je da je upotreba navedenog od ključnog značaja za održanje funkcionalnih prirodnih ekosistema preko granica država i osiguranje kontinuiteta u pružanju usluga ekosistema od kojih zavisi izvor prihoda lokalnog stanovništva i lokalna privreda u Sredozemlju. Naglašeno je da su postojeća zaštićena područja potencijalna snažna sredstva za efikasno očuvanje biodiverziteta i upravljanje prirodnim resursima uz dobro planiranje, upravljanje, finansiranje i realizaciju.

Odlučeno je da se usvoji holistički, integrisani, ekosistemski pristup koji ima međusektorski karakter radi očuvanja i upravljanja morskom i priobalnom sredinom. Neophodno je djelovanje izvan zaštićenih područja i nacionalnih granica kako bi se radilo na očuvanju vrsta koje se kreću izvan granica država i uticajima kao što su zagađenje, ribarstvo i klimatske promjene. Konstatovano je da je za postizanje dobrog ekološkog statusa potrebno primijeniti eko-regionalne pristupe u planiranju i jedinice koje objašnjavaju brojne hijerarhijske stepene.

ii) Radionica o principima demokratske izrade zakona i parlamentarnoj nadzornoj ulozi za službenike u sekretarijatima odbora

Organizator: Misija OEBS-a Crnoj Gori, u saradnji sa Skupštinom Crne Gore

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, Milena Gošović i Slaven Jovanović, samostalni savjetnici u Odboru

Datum održavanja: 17. i 18. novembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Hotel „Ramada“, Podgorica

Prvog dana radionice zaposleni u sekretarijatima radnih tijela Skupštine imali su priliku da se upoznaju sa nalazima iz pregleda procesa donošenja zakona koji su

sprovedeni u regionu OEBS-a i sa glavnim principima zakonodavnih smjernica na kojima trenutno radi OEBS/ODIHR. S tim u vezi, bilo je riječi o trendovima u radu odbora, praksama i pristupima u izradi pravnih analiza, te istraživačkim metodama koje su se pokazale korisnim u izradi uporedne analize zakonskih rješenja. Razgovarano je o postupku za donošenje zakona u Skupštini Crne Gore, saradnji Skupštine i Vlade u zakonodavnom procesu, važnosti izrade procjene uticaja propisa (RIA), pravno tehničkim pravilima koja se primjenjuju u izradi zakona i drugih akata, kao i o digitalizaciji parlamentarnog rada.

Drugog dana učesnici su diskutovali o ulozi parlamenta u procesu evropskih integracija sa akcentom na pravno usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom Evropske unije i uporedni pregled (tabele usklađenosti, metode i tehnike transpozicije pravnih akata EU, uloga skupštinskih odbora u tom procesu). Takođe bilo je riječi o upotrebi i zloupotrebi „brze procedure“, kao i o procesu izrade nacrtu rodno odgovornih zakona.

jj) Inicijativa za regione uglja u tranziciji na Zapadnom Balkanu i u Ukrajini

Organizator: Evropska komisija u saradnji sa Svjetskom bankom, Sekretarijatom Energetske zajednice, Evropskom bankom za obnovu i razvoj, Evropskom investicionom bankom, Poljskim nacionalnim fondom za zaštitu životne sredine i upravljanje vodama i Evropski koledž u Natolinu

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 22-23. novembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Putem ZOOM platforme

Inicijativa za regione uglja u tranziciji na Zapadnom Balkanu i u Ukrajini ima za cilj da pomogne državama i regionima u odmicanju od ekonomije zasnovane na uglju ka karbon – neutralnoj ekonomiji, dok sa druge strane omogućava da ta tranzicija bude pravedna. Inicijativu predvodi Evropska Komisija i šest međunarodnih partnera: Svjetska banka, Sekretarijat Energetskih Zajednica, Evropska banka za rekonstrukciju i razvoj (EBRD), Evropska investiciona banka (EIB), Nacionalni fond za zaštitu životne sredine i upravljanje vodama (NFOSiGW) Poljske i Evropski koledž u Natolinu.

Na događaju je ukazano da je, u vrijeme kada energetska sigurnost i klimatske promjene igraju odlučujuću ulogu u politikama, ključno da energetska tranzicija ne ostavi nikoga iza sebe. Iz tog razloga je ovaj događaj okupio predstavnike državnih organa, međunarodnih organizacija, energetske sektora i civilnog društva na otvoreni dijalog. Učesnicima se, na taj način, obezbijedio forum za direktnu razmjenu o trenutnom stanju, izazovima i budućim koracima u pravednoj tranziciji regiona uglja u Bosni i Hercegovini, Kosovu*, Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji, Srbiji i Ukrajini.

Događaj je obuhvatio niz tema, uključujući:

- povezanost pravedne tranzicije i energetske krize;
- uspješne prakse zainteresovanih strana (stejkholdera);
- mogućnosti finansiranja pravedne tranzicije;
- razvoj ljudskog kapitala u regionima uglja;
- dobre prakse prenamjene zemljišta i imovine i sanacije životne sredine.

Na kraju Konferencije ukazano je na značaj koji Inicijativa ima za zemlje regiona, kako za adekvatno razumijevanje procesa dekarbonizacije, tako i za pospješivanje

saradnje u ovoj oblasti i stvaranje novih razvojnih šansi za države regiona u skladu sa evropskim standardima.

kk) Radionica na temu održivog razvoja

Organizator: Misija OEBS-a Crnoj Gori, u saradnji sa Skupštinom Crne Gore

Učesnic: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, Milena Gošović i Slaven Jovanović, samostalni savjetnici u Odboru

Datum održavanja: 22. i 23. novembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Hotel „Ramada“, Podgorica

Amabasadorica Dominique Waag, Šefica Misije OEBS –a u Crnoj Gori, zajedno sa dvije međunarodne ekspertkinje iz oblasti održivog razvoja, Jana Apih i Kirsi Hivaerinen otvorila je dvodnevnu radionicu na temu zaštite životne sredine za zaposlene u Službi Skupštine Crne Gore. Otvarajući radionicu šefica Misije Dominique Waag ukazala je da, uzimajući u obzir ekološku dimenziju u svim ljudskim aktivnostima, uloga stručne Službe Skupštine u izradi nacarta zakona, pomoći će Crnoj Gori da ispuni svoje globalne i regionalne obaveze i da se suoči sa ovim novim izazovima.

U uvodnom dijelu govorilo se o Agendi UN 2030 (njenih 17 ciljeva), koja uključuje tri dimenzije održivog razvoja: ekonomski rast, socijalnu inkluziju i zaštitu životne sredine, koja je u Crnoj Gori implementirana kroz Nacionalnu strategiju održivog razvoja do 2030. godine. Uz mnoštvo praktičnih primjera govorilo se o temama iz oblasti turizma kao važnog ekonomskog sektora sa velikim uticajem na klimatske promjene, Evropskom zelenom planu, Zelenoj agendi za Zapadni Balkan, mreži zaštićenih područja Natura 2000, iskustvima drugih zemalja u vezi sa uspostavljanjem mreže zaštićenih područja u odnosu na njihove prostorne planove, važnosti izrade mape zaštićenih područja prije donošenja Zakona o zaštiti prirode, kao i o Predlogu Zakona o obnovi prirode (Evropska komisija, jun 2022).

U nastavku radionice, bilo je riječi o analizi strategije razvoja ribarstva Crne Gore, a prije svega o značaju programa prikupljanja podataka za donošenje odluka o upravljanju ribarstvom, kao i o integraciji ciljeva održivog razvoja u izvještavanje o ribarstvu. Napravljen je osvrt na glavni pravni, strateški i planski okvir EU u oblasti ribarstva i kako ga Crna Gora može integrisati u svoje politike ribarstva i mora, kao i o Okvirnoj direktivi o pomorskoj strategiji, Konvenciji o biološkoj raznovrsnosti.

ll) Radionica „Rodno odgovorno budžetiranje –priprema i popunjavanje

Organizator: Odbor za rodnu ravnopravnost i Misija OEBS-a u Crnoj Gori

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora

Datum održavanja: 24. novembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, Hotel Ramada

Ekspertinje Nataša Obradović i Jovana Radifković predstavile su principe i preduslove za rodno odgovorno budžetiranje, konkretne instrukcije za popunjavanje budžetske izjave i ukazale na dobre primjere iz uporedne prakse. Tom prilikom je ukazano na pojedine nelogičnosti budžetskih programa. Radionica je održana u cilju realizacije jedne od mjera iz Plana aktivnosti za rodno odgovornu Skupštinu.

mm) Konferencija na temu: „Rodna dimenzija zakona i strategija: Šta smo naučili“

Organizator: Institut alternativa

Učesnik: Slaven Jovanović, samostalni savjetnik u Odboru

Datum održavanja: 28. novembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Hotel „Hilton“, Podgorica

Na Konferenciji su predstavljeni podaci koji govore da je od 57 sektorskih strategija, samo tri orodnjeno i da je samo 0,26% budžetskih sredstava opredijeljeno za rodno transformativne strategije. Među ključnim problemima u primjeni rodnog orodnjavanja istaknuto je da ne postoji dovoljna uključenost svih aktera društvene politike prilikom izrade strateških dokumenata i zakona, o čemu govori podatak da čak 28 strategija nijesu imale javnu raspravu, institucije ne vode računa o statističkim podacima koji podrazumijevaju rodni aspekt, što je propisano Zakonom o rodnoj ravnopravnosti, ne postoji dovoljna zastupljenost žena u upravnim odborima kompanija u državnom vlasništvu, zakonska regulative u zabrani diskriminacije na radu ima manjkavosti koje onemogućavaju primjenu zakona.

Konstatovano je da osim deklarativne podrške svih institucija sistema i opredjeljenja za poštovanje principa rodne ravnopravnosti, nije podignut nivo svijesti o tome da je povećan indeks rodne ravnopravnosti uslov prosperiteta društva i jedan od ključnih uslova za ulazak u Evropsku uniju. Navedeno je da je neophodno obezbijediti ciljano konsultovanje svih zainteresovanih strana koje mogu dati doprinos boljem sagledavanju potreba žena i muškaraca u konkretnim oblastima, te obezbijediti tehničke, materijalne, finansijske i ljudske kapacitete za rad nadležnih organa. Potrebne su konkretne preporuke za izmjene ključnih propisa, kako bi se orodnjavanje ostvarilo u svim fazama javnih politika, počev od sveobuhvatnijih analiza uticaja propisa (RIA), preko procedura formiranja i zadataka radnih grupa, do učinkovitijih javnih rasprava.

nn) Uvodni webinar posvećen Evropskoj nedjelji održive energije 2023. g

Organizator: Evropska komisija

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, samostalna savjetnica u Odboru

Datum održavanja: 29. novembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem ZOOM platforme

Evropska nedjelja održive energije je najveća godišnja Konferencija posvećena održivoj i efikasnoj upotrebi energije koja se održava u Evropi, a u 2023. godini će biti održana 17-a po redu. U mjesecima koji prethode održavanju Konferencije, sprovode se brojne aktivnosti čiji je cilj okupljanje fizičkih i pravnih lica koji su zainteresovani i posvećeni za građenje bezbjedne energetske budućnosti za generacije koje dolaze. Evropska nedjelja održive energije je prvi put organizovana 2007-e godine od strane Evropske komisije, dok se od aprila 2021. godine održava u organizaciji Evropske izvršne agencije za klimu, infrastrukturu i životnu sredinu u saradnji sa Generalnim direktoratom za energiju. Na webinaru su predstavljene teme koje će imati primat u narednom periodu, rokovi koje treba ispuniti i načine kako je moguće, bilo da se pojedinac ili organizacija, djelovati u pravcu tranzicije ka čistoj energiji. Takođe, na webinaru su omogućene aktivne interakcije učesnika i postavljanje pitanja.

oo) Obuka na temu „Etika i moral“

Organizator: Biro za upravljanje ljudskim resursima u Skupštini Crne Gore

Učesnici: Slaven Jovanović, samostalni savjetnik u Sekretarijatu Odbora

Datum održavanja: 30. novembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Plava sala u zgradi Skupštine Crne Gore

Obuku na temu „Etika i moral“ u Skupštini Crne Gore održala je prof. dr Sonja Tomović Šundić.

U prvom djelu učesnici su imali priliku da se upoznaju sa porijeklom i značenjem pojma etike, zatim etičkim univerzalnim vrijednostima i smislu obavljanja moralnih radnji. Govorila je o najznačajnijim životnim primjerima moralnog ponašanja Sokrata, Platona i Aristotela, kao utemeljivačima etike kod antičkih mislilaca, osnovnim kriterijumima za prepoznavanje moralnog čina i osnovnim principima etičke dužnosti, slobode i autonomije volje kod Imanuela Kanta.

U drugom djelu obuke govorila je o savremenoj etici utilitarizma, pragmatizma, konsekvencijalizma i ukazala na osnovne razlike između normativne i primjenjene etike. Navela je da su pravo na život, svojinu i slobodu, osnovna ljudska prava a da je država dužna da ta prava čovjeku garantuje. Osvrnula se na odnos etike i politike, da su to povezane kategorije i da je važno preuzimanje lične odgovornosti i javnog djelovanja u sprečavanju anomalija u društvu. Istakla je da se objektivnost i nepristrasnost nacionalnog pravnog poretka može osigurati kroz nadnacionalni pravni mehanizam.

Obuka je zaključena uz određene napomene a to su da je uloga političara da građanima objezbjede demokratska prava i slobode, da je različitost najveća čovjekova autonomija i podsjetila na deklaraciju Ujedinjenih nacija, koja svima garantuje pravo na dostojanstvo.

pp) Radionica na temu održivog razvoja

Organizator: Misija OEBS-a Crnoj Gori u saradnji sa Skupštinom Crne Gore

Učesnici: mr Milena Kapa, sekretarka Odbora i Marija Perović, Milena Gošović i Slaven Jovanović, samostalni savjetnici u Odboru

Datum održavanja: 7. decembar 2022. godine

Mjesto održavanja: Podgorica, putem ZOOM platforme

Radionice na temu održivog razvoja, čija je realizacija počela u novembru 2022. godine, nastavljene su i u decembru uz podršku eksperata iz Finske, Slovenije i Portugala, s tim da je posljednja održane u online formatu.

Radionica održana u decembru koncipirana je na način da je prvo urađena kratka rekapitulacija prethodne dvije, tema o kojima je bilo riječi i zaključaka koji su na njima izvedeni, zatim su dati odgovori na pitanja koja su polaznici radionica u periodu između novembarskih i decembarskih radionica dostavili, a nakon toga je bilo riječi o uticaju klimatskih promjena na biološku raznovrsnost i o planiranju prostora u obalnom području, kao i politikama u ovoj oblasti. Tokom radionice bilo je riječi o: Izvještaju o

stanju u prostoru (predstavljeno iskustvo Slovenije); NATURA - i 2000 kao integralnom dijelu Izvještaja; o principu „zagađivač plaća“, odnosno o formiranju Fonda u koji bi se uplaćivale kazne za zagađivanje i iz kojeg bi se finansirali projekti iz oblasti zaštite životne sredine (predstavljeno iskustvo Slovenije i Finske); o Bioportalu – svojevrsnom sajtu odnosno informativnom sistemu posvećenom oblasti zaštite životne sredine (iskustva Finske i Slovenije); o Direktivi EU o uspostavljanju okvira za prostorno planiranje morskog područja i integrisanju iste u dokumenta o prostornom planiranju (iskustva Slovenije i Azorskih ostrva); o klimatskim promjena i njihovom uticaju na gubitak biodiverziteta – ukazivanje na dvosmjernost ovog procesa, odnosno da je adekvatnim upravljanjem biodiverziteta moguće smanjiti štetan uticaj klimatskih promjena; o poljoprivrednim, šumskim ekosistemima, ekosistemima unutrašnjih voda, pomorskim i priobalnim ekosistemima, kao i planinskim ekosistemima; o Publikaciji Evropske unije o klimatskim promjenama i NATURA-i 2000; o neophodnosti uspostavljanja i realizacije prekogranične saradnje radi rješavanja brojnih izazova u ovoj oblasti, o potrebi podsticanja privatno-javnog partnerstva; o važnosti promocije značaja veze između klimatskih promjena, biodiverziteta i NATURA-e 2000 među stanovništvom, potrebi podizanja nivoa svijesti o ovom pitanju, kao i što široj edukaciji.

iii. Ostalo

Na 12. sjednici, održanoj 26. maja 2022. godine, Odbor je razmotrio Inicijativu koju je podnio predsjednik Odbora Dragan Krapović i, u skladu sa članom 73 stav 2 Poslovnika Skupštine, odlučio da održi konsultativno saslušanje povodom Konačnog izvještaja o kontrolnoj reviziji Efikasnost realizacije preporuka datih u reviziji uspjeha „Uspješnost sprovođenja politike zaštite životne sredine u Crnoj Gori – zaštita od šumskih požara“. Na saslušanje su pozvani: dr Dritan Abazović, predsjednik Vlade Crne Gore, Filip Adžić, ministar unutrašnjih poslova, Miodrag Bešović, v.d. generalnog direktora Direktorata za zaštitu i spašavanje, Vladimir Joković, potpredsjednik Vlade za ekonomski sistem i ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ana Novaković Đurović, ministarka ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, mr Srđan Pejović, direktor Uprave za šume, Aleksandar Bulatović, direktor JP „Nacionalni parkovi Crne Gore“, dr Ivan Vuković, gradonačelnik Glavnog grada Podgorica, Marko Kovačević, predsjednik opštine Nikšić, Rajko Kovačević, predsjednik opštine Pljevlja, Tihomir Bogavac, predsjednik opštine Berane i dr Branislav Radulović, član Senata Državne revizorske institucije.

Odbor je:

a) u skladu sa članom 75 stav 3 Poslovnika Skupštine, podržao Inicijativu za kontrolno saslušanje Vladimira Jokovića, potpredsjednika Vlade za ekonomski sistem i ministra poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ane Novaković Đurović, ministarke ekologije, prostornog planiranja i urbanizma i Gorana Đurovića, ministra ekonomskog razvoja i turizma, koju je podnio poslanik dr Dejan Đurović, na temu „Erozija plaže na Adi Bojani i gubitak prirodnog hranjenja, mogućnosti i šanse za očuvanje i revitalizaciju plaže“;

b) razmotrio Inicijativu koju je 24. maja 2022. godine, putem elektronske pošte, a u skladu sa Sporazumom o saradnji između Skupštine Crne Gore i Zajednice opština Crne Gore, dostavila Zajednica opština za donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnim djelatnostima, po hitnom postupku. Predmetnu Inicijativu je Zajednica opština prvi put dostavila Odboru 18. januara 2022. godine, a zatim je 24. maja 2022.

godine navedenu Inicijativu ponovo dostavila i predsjednici Skupštine i Odboru za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje. Inicijativu sa predlogom amandmana jednoglasno je utvrdio Upravni odbor Zajednice opština na sjednici održanoj 20. maja 2022. godine. Poslanicama je Inicijativa zajedno sa predlogom amandmana i predlogom odredaba čija se izmjena ili dopuna predlaže dostavljena 24. maja 2022. godine, putem elektronske pošte;

Na **13. sjednici** Odbor je sproveo kontrolno saslušanje Ane Novaković Đurović, ministarke ekologije, prostornog planiranja i urbanizma i Gorana Đurovića, ministra ekonomskog razvoja i turizma, na temu „Erozija plaže na Adi Bojani i gubitak prirodnog hranjenja, mogućnosti i šanse za očuvanje i revitalizaciju plaže”.

Sjednici su prisustvovali i: Marko Vukašević, generalni direktor Direktorata za investicije u turizmu, Željko Furtula, generalni direktor Direktorata za vodoprivredu u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Vesna Bajović, direktorica Uprave za vode i Dina Skarep, samostalna savjetnica u Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma.

Na **14. sjednici** Odbor je sproveo konsultativno saslušanje: Zorana Miljanića, ministra bez portfelja i člana Koordinacionog tijela za zaštitu i spašavanje, Ane Novaković-Đurović, ministarke ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Miodraga Bešovića, v.d. generalnog direktora Direktorata za zaštitu i spašavanje u Ministarstvu unutrašnjih poslova, mr Srđana Pejovića, direktora Uprave za šume, Aleksandra Bulatovića, direktora JP Nacionalni parkovi Crne Gore i Ranka Kankaraša, načelnika Direkcije za šumarstvo u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. povodom „Konačnog izvještaja o kontrolnoj reviziji - Efikasnost realizacije preporuka datih u reviziji uspjeha „Uspješnost sprovođenja politike zaštite životne sredine u Crnoj Gori – zaštita od šumskih požara“.

Sjednici su prisustvovali i: Zoran Tomić, potpredsjednik opštine Nikšić, Goran Janković, komandir za zaštitu i spašavanje Glavnog grada Podgorica, Goran Čavić, komandir Službe zaštite i spašavanja opštine Pljevlja, dr Branislav Radulović, član Senata Državne revizorske institucije Blažo Savković, državni revizor - načelnik u Sektoru II, Miloš Sekulović, samostalni savjetnik iz Direktorata za zaštitu prirode u Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma; Ljuban Tmušić, načelnik Direkcije za civilnu zaštitu i smanjenje rizika od katastrofa, u Ministarstvu unutrašnjih poslova; mr Slobodan Stijepović, stručni saradnik za šumarstvo u JP Nacionalni parkovi Crne Gore

Na **15. sjednici** Odbor je odlučio da predloži Skupštini da usvoji zaključke (osam) sa kontrolnog saslušanja Ane Novaković Đurović, ministarke ekologije, prostornog planiranja i urbanizma i Gorana Đurovića, ministra ekonomskog razvoja i turizma, na temu: „Erozija plaže na Adi Bojani i gubitak prirodnog hranjenja, mogućnosti i šanse za očuvanje i revitalizaciju plaže“. Odbor je utvrdio i ocjene i stavove (15) nakon sprovedenog konsultativnog saslušanja povodom Konačnog izvještaja o kontrolnoj reviziji - Efikasnost realizacije preporuka datih u reviziji uspjeha: „Uspješnost

sprovedenja politike zaštite životne sredine u Crnoj Gori – zaštita od šumskih požara““, koji su, shodno članu 73 Poslovnika Skupštine Crne Gore, dostavljeni subjektima revizije na dalju realizaciju. Ocjene i stavovi su dostavljeni i Skupštini Crne Gore, na upoznavanje.

Na **16. sjednici** Odbor je sproveo konsultativno saslušanje Ane Novaković Đurović, ministarke ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Damira Davidovića, državnog sekretara u Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma i Dragana Otaševića, generalnog direktora Direktorata za šumarstvo, lovstvo i drvnu industriju u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, na temu: „Stanje u oblasti prostornog planiranja u Crnoj Gori“.

Sjednici je prisustvovala i Marina Izgarević Pavićević, generalna direktorica Direktorata za projekte i informacione sisteme u Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma.

Na **17. sjednici** Odbor je utvrdio i ocjene i stavove (12) nakon sprovedenog konsultativnog saslušanja na temu: „Stanje u oblasti prostornog planiranja u Crnoj Gori“, koji su, shodno članu 73 Poslovnika Skupštine Crne Gore, dostavljeni subjektima revizije na dalju realizaciju. Ocjene i stavovi su dostavljeni i Skupštini Crne Gore, na upoznavanje.

Na **22. sjednici** Odbor je razmotrio Inicijativu za kontrolno saslušanje Gorana Đurovića, ministra ekonomskog razvoja i turizma i dr Ane Tripković-Marković, direktorice Nacionalne turističke organizacije Crne Gore br. 00-63-10/22-32, koju je podnio predsjednik Odbora Dragan Krapović i odlučio da održi kontrolno saslušanje Gorana Đurovića, ministra ekonomskog razvoja i turizma i dr Ane Tripković-Marković, direktorice Nacionalne turističke organizacije Crne Gore 27. oktobra 2022. godine.

Odbor je na istoj sjednici razmotrio Izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti u 2021. godini, koji je Skupštini Crne Gore podnijela Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti i predložio Skupštini zaključak kojim se prihvata Izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti u 2021. godini.

Na **23. sjednici** Odbor je održao kontrolno saslušanje Gorana Đurovića, ministra ekonomskog razvoja i turizma i dr Ane Tripković-Marković, direktorice Nacionalne turističke organizacije Crne Gore, na temu: „Izazovi – turistička sezona 2022. godine“.

Sjednici su prisustvovali i: Aleksandra Slavuljica-Gardašević, generalna direktorica Direktorata za razvojne politike u turizmu, Goranka Lazović, načelnica Direkcije za konkurentnost turističkog ambijenta, Nikola Ražnatović, načelnik Direkcije za diverzifikaciju turističkog proizvoda i Snežana Pekić, šefica Kabineta ministra u Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma.

Na **25. sjednici** Odbor je razmotrio i podržao Inicijativu za konsultativno saslušanje Ane Novaković Đurović, ministarke ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, na

temu: „Stanje u oblasti prostornog planiranja - priprema Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata“, koju je podnio poslanik dr Dejan Đurović (br. 00-63-10/22-39).

Na istoj sjednici Odbor je razmotrio i podržao Inicijativu za konsultativno saslušanje Ane Novaković Đurović, ministarke ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, na temu: „Stanje u oblasti prostornog planiranja - priprema Prostornog plana Crne Gore“, koju je podnio poslanik dr Dejan Đurović (br. 00-63-10/22-40).

Na saslušanje će biti pozvani i: mr Ervin Ibrahimović, potpredsjednik Vlade Crne Gore za regionalni razvoj i ministar kapitalnih investicija, Vladimir Joković, potpredsjednik Vlade Crne Gore za ekonomski sistem i ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, mr Aleksandar Damjanović, ministar finansija, Goran Đurović, ministar ekonomskog razvoja i turizma, Mladen Mikijelj, direktor JP „Morsko dobro“, Milutin Đukanović, predsjednik Odbora direktora Elektroprivrede Crne Gore, Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore i dr Svetislav Popović, predsjednik Savjeta za reviziju planskih dokumenata.

Na **27. sjednici** Odbor je razmotrio i podržao Inicijativu za konsultativno saslušanje Vladimira Jokovića, potpredsjednika Vlade za ekonomski sistem i ministra poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, na temu: „Stanje i perspektive poljoprivrede i ruralnog turizma u Crnoj Gori“, koju je podnijela poslanica Jelena Božović (br. 00-63-10/22-44).

Na istoj sjednici Odbor je odlučio da predloži Skupštini da usvoji zaključke (15) sa kontrolnog saslušanja Gorana Đurovića, ministra ekonomskog razvoja i turizma i dr Ane Tripković Marković, direktorice Nacionalne turističke organizacije, na temu: „Izazovi – turistička sezona 2022. godine“, koje je održano na 23. sjednici Odbora.

iv. Informativni pregledi, tabele usklađenosti propisa sa zakonodavstvom EU i RIA obrasci

U periodu od 01. januara do 31. decembra 2022. godine Sekretarijat Odbora pripremio je 13 Informativnih pregleda za predloge akata koji su upućeni Odboru.

Odboru je u predloge akata dostavljeno ukupno devet (9) Tabela i Izjava o usklađenosti propisa sa pravnom tekovinom Evropske unije, kao i devet (9) Analiza uticaja propisa (RIA).

Analizirane su sve dostavljene Izjave i Tabele o usklađenosti propisa sa pravnom tekovinom Evropske unije, kao i Analize uticaja propisa (RIA).

v. Prilozi predstavnika civilnog sektora

Odboru u periodu od 01. januara do 31. decembra 2022. godini nijesu upućivani predlozi predstavnika civilnog društva.

vi. Prilozi predstavnika ostalih sektora

Pristigla mišljenja predstavnika civilnog sektora						
RB.	Vrsta mišljenja (komentar, sugestija, predlog, ostalo)	Naziv organizacije ili fizičko lice	Oblast ili naziv akta na koji se mišljenje odnosi	Datum prispjeća	Kontakt	Preduzeta aktivnost
1.	Inicijativa zajedno sa predlogom amandmana za izmjenu i dopunu Zakona o komunalnim djelatnostima	Zajednice opština Crne Gore	Zakon o komunalnim djelatnostima	24. maj 2022. godine		Odbor na 12. sjednici, od 26. maja 2022. godine razmotrio Inicijativu

vii. Učešće u radu Odbora predstavnika civilnog sektora

U skladu sa članom 67 stav 4 Poslovnika Skupštine Crne Gore, za period od 01. januara do 31. decembra 2022. godine nije bilo učešća predstavnika civilnog sektora.

SEKRETARKA ODBORA

mr Milena Kapa

PREDSJEDNICA ODBORA

dr Tamara Vujović